

Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

Milieueffectrapportage

Kennisgevingsnota



RAPPORT

Milieueffectrapportage Beleidsplan Ruimte Vlaanderen Kennisgevingsnota

Augustus 2025

Sweco in opdracht van **Departement Omgeving**



Departement Omgeving

Afdeling beleidsontwikkeling en juridische ondersteuning

[Meer informatie op omgeving.vlaanderen.be](https://omgeving.vlaanderen.be)



Transforming society together

Sweco geeft vorm aan de duurzame gemeenschappen en steden van morgen. Met de collectieve kennis van onze 22.000 architecten, ingenieurs en andere experts werken we samen met onze klanten om de groene transitie te faciliteren, het potentieel van digitalisering te maximaliseren en de veerkracht van onze samenleving te versterken.

[Meer informatie op Swecobelgium.be](https://swecobelgium.be)



Urban Insight is het internationale kennisplatform van Sweco dat zich richt op duurzame stedelijke ontwikkeling. Het biedt inzichten en oplossingen voor thema's als biodiversiteit, de energietransitie, slimme mobiliteit, klimaatadaptatie, digitalisering, circulariteit en gezonde steden. Via rapporten, analyses en evenementen helpt Sweco overheden en organisaties om duurzamer en toekomstbestendiger te worden. Dit jaar is het thema van Urban Insight biodiversiteit.

[Raadpleeg de rapporten op swecogroup.com/urban-insight](https://swecogroup.com/urban-insight)

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	6
1.1	Waarom deze kennisgeving	8
1.2	Leeswijzer	9
1.3	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen	10
1.3.1	Ruimtelijk beleidsplan	10
1.3.2	Ruimtelijk beleidsplan als basis voor uitvoeringsgericht instrumentarium	10
1.3.3	Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen	11
1.3.4	Elementen van een ruimtelijk beleidsplan, en dus ook van het BRV	11
1.4	Planproces van het Beleidsplan Ruimte en de bijhorende milieueffectrapportage	12
1.4.1	Proces van totstandkoming van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen	12
1.4.2	Plan-MER procedure	12
1.4.3	Hoe kan u uw stem laten horen?	14
1.4.4	Wat gebeurt er met de inspraakreacties?	14
1.4.5	Doorwerking van het plan-MER in de verdere besluitvorming over het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen	15
2	OMSCHRIJVING VAN HET BELEIDSPLAN RUIMTE VLAANDEREN	16
2.1	Op welke uitdagingen biedt het BRV een antwoord?	20
2.2	Wat wil het BRV bereiken?	21
2.3	Welke ruimtelijke principes staan centraal in het BRV?	22
2.4	Beleidskaders	23
3.	METHODOLOGIE MILIEUBEOORDELING	24
3.1	Doel van de strategische milieubeoordeling	27
3.2	Scoping te onderzoeken thema's	28
3.3	Methodologie effectbeoordeling	30
3.3.1	Bestaande toestand – distance to target	31
3.3.2	Referentiesituatie – autonome en gestuurde ontwikkelingen	31
3.3.3	Effectbeoordeling	32
3.3.4	Alternatieven	36
3.3.5	Gewestgrensoverschrijdende effecten	36
3.3.6	Synthese van de milieubeoordeling	36
3.3.7	Leemten in de kennis	36
3.3.8	Monitoring en postevaluatie	36
4.	BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKS- EN BEOORDELINGSMETHODIEK PER THEMA	40
4.1	Impact op mobiliteit en bereikbaarheid	43
4.1.1	Focus van de beoordeling	43
4.1.2	Beoordelingskader	46
4.1.3	Relatie met andere thema's	46

4.2	Impact op het watersysteem	47
4.2.1	Focus van de beoordeling	47
4.2.2	Beoordelingskader	50
4.2.3	Relatie met andere thema's	50
4.3	Impact op de biodiversiteit	51
4.3.1	Focus van de beoordeling	51
4.3.2	Beoordelingskader	54
4.3.3	Relatie met andere thema's	55
4.4	Impact op de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving	56
4.4.1	Focus van de beoordeling	56
4.4.2	Beoordelingskader	57
4.4.3	Relatie met andere thema's	57
4.5	Impact op het klimaat en gevoeligheid aan de gevolgen van klimaatverandering	58
4.5.1	Focus van de beoordeling	58
4.5.2	Beoordelingskader	61
4.5.3	Relatie met andere thema's	61
4.6	Impact op gezonde en veilige leefomgeving	62
4.6.1	Focus van de beoordeling	62
4.6.2	Beoordelingskader	66
4.6.3	Relatie met andere thema's	66
5.	SAMENSTELLING VAN HET TEAM VAN DESKUNDIGEN	68
6.	BIJLAGEN	69
6.1	Bijlage 1 Afkortingen	69
6.2	Bijlage 2 begrippenlijst	69

Inleiding

1.1 Waarom deze kennisgeving?

Voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) wordt een plan-milieueffectrapport (plan-MER) opgesteld. Het document dat voor u ligt vormt de formele kennisgeving voor dit plan-MER.

De plan-milieueffectenbeoordeling is geregeld in de Europese plan-m.e.r.-richtlijn 2001/42/EG. De plan-m.e.r.-richtlijn werd uitgevaardigd om een hoog niveau van milieubescherming te bekomen en er voor te zorgen dat milieuoverwegingen tijdens de voorbereiding en ontwikkeling van plannen en programma's geïntegreerd zouden worden.

Het plan-MER voor het BRV heeft dus als doel om tijdens de opmaak van het BRV in te schatten welke milieueffecten ten gevolge van het BRV veroorzaakt kunnen worden. Op deze manier kan het BRV nog bijgestuurd worden alvorens het definitief vastgesteld wordt.

Het is de bedoeling om met deze kennisgeving de administraties en de bevolking te informeren over de onderzoeksmethodiek die zal toegepast worden om de milieueffecten voor het BRV te onderzoeken. Daarnaast is het de bedoeling om zinvolle reacties en informatie te verzamelen die een meerwaarde bieden aan het milieueffectenonderzoek dat volgt op deze kennisgevingsnota.

De kennisgeving beschrijft de achtergrond en inhoud van het Beleidsplan Ruimte, geeft aan wat in het eigenlijke plan-MER zal onderzocht worden en hoe dat zal gebeuren. Het opmaken en voorstellen van de kennisgeving is de eerste formele stap in de m.e.r. – procedure . De kennisgeving vormt de blauwdruk van het MER, dat in een volgende stap op basis van dit document en van de richtlijnen van de bevoegde administratie zal opgesteld worden.

Op basis van de kennisgeving krijgen het publiek en alle betrokken administraties de mogelijkheid om opmerkingen te geven over de gewenste inhoud van het MER, over de mogelijke effecten die met het plan samenhangen en over de manier waarop de effecten bestudeerd en beoordeeld worden. Deze kennisgeving brengt alle betrokkenen op de hoogte van het voornemen van het Departement Omgeving om een plan-MER voor het Beleidsplan Ruimte op te stellen en vormt ook een uitnodiging om mee te denken over de gewenste inhoud van het MER.

1.2 Leeswijzer

De kennisgevingsnota is als volgt opgebouwd:

In dit **eerste hoofdstuk** wordt het globale procesverloop van de opmaak van het BRV en het plan-MER geduid. Meer specifiek wordt ingezoomd op de rol van de kennisgevingsnota. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de terminologie en begrippen binnen voorliggende kennisgevingsnota eigen zijn aan milieubeoordeling, waarbij er niet noodzakelijk een één op één overeenkomst is met de gebruikte termen in het beleidsplan of het structuurplan.

In **hoofdstuk 2** wordt een beknopte samenvatting gegeven van het BRV.

In **hoofdstuk 3** worden een aantal algemene methodologische aandachtspunten voor de milieubeoordeling beschreven, en wordt aangegeven hoe hier in het plan-MER mee zal omgegaan worden.

In **hoofdstuk 4** wordt voor de verschillende relevante milieuaspecten meer in detail beschreven hoe het milieuonderzoek zal worden gevoerd, rekening houdende met de specifieke eigenheid van het Beleidsplan Ruimte.

In **hoofdstuk 5** wordt de samenstelling van het team van erkende deskundigen dat de milieueffectbeoordeling van het Beleidsplan Ruimte zal opmaken beschreven.

In bijlage aan deze kennisgevingsnota wordt een beschrijving van de relevante juridisch en beleidsmatige context opgenomen, en kan u een verklarende woordenlijst en een lijst met de betekenis van de in dit document gebruikte afkortingen terugvinden.

1.3 Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

Met deze kennisgevingsnota wordt u “in kennis gesteld” op welke manier de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen onderzocht zullen worden en in een plan-MER zullen worden neergeschreven.

Het Vlaamse beleid voor ruimtelijke ordening wordt in ruimtelijke plannen gegoten. De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) voorziet daarbij in een samenhangend pakket aan ruimtelijk instrumentarium: het Vlaamse gewest, de gemeenten en de provincies in Vlaanderen kunnen ruimtelijke beleidsplannen en bestemmingsplannen opmaken. In die plannen wordt vastgelegd hoe de ruimte moet worden ingevuld.

1.3.1 Ruimtelijk beleidsplan

Ruimtelijke beleidsplannen vormen hét kader voor het ruimtelijk beleid en de ruimtelijke planprocessen in uitvoering van dit beleid. Deze plannen doen geen uitspraken over concrete percelen, en evenmin over het afleveren van concrete vergunningen. Het zijn plannen met een zeker abstractieniveau die antwoord geven op de vraag: waar willen we naar toe met onze ruimtelijke ordening en hoe gaan we dat realiseren? Een ruimtelijk beleidsplan is er dus op gericht samenhang te brengen in de voorbereiding, de vaststelling en de uitvoering van beslissingen in de ruimtelijke ordening.

Ruimtelijke beleidsplannen zijn de opvolger van ruimtelijke structuurplannen. In tegenstelling tot ruimtelijke structuurplannen, zijn ruimtelijke beleidsplannen niet allesomvattend en kunnen ze door de toevoeging/afschaffing van beleidskaders (zie verder) flexibeler inspelen op maatschappelijke veranderingen,

binnen het kader van een lange termijnvisie.

Het systeem van beleidsplanning voorziet in een ruimtelijk beleidsplan op Vlaams, provinciaal en gemeentelijk niveau. Zoals bij de structuurplanning tekenen de drie planningsniveaus een beleid uit voor de thema's die best op het betrokken niveau aangepakt worden. Het Vlaams en het provinciaal ruimtelijk beleidsplan bevatten echter geen strikte taakstellingen voor de andere planningsniveaus.

1.3.2 Ruimtelijk beleidsplan als basis voor uitvoeringsgericht instrumentarium

Bestemmingsplannen (ruimtelijke uitvoeringsplannen, plannen van aanleg) geven aan welke stedenbouwkundige voorschriften van kracht zijn op bepaalde percelen of gebieden. Ze worden gebruikt als afwegingskader bij het behandelen van omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen. Bestemmingsplannen kennen bestemmingscategorieën toe aan percelen en gebieden (bv. wonen, bos, economie, landbouw).

Het gewestplan is een gebiedsdekkend bestemmingsplan voor Vlaanderen. Het gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat enkel nog van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. Door de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen wordt het gewestplan verfijnd of gewijzigd. Ruimtelijke uitvoeringsplannen worden steeds opgemaakt in uitvoering van een ruimtelijk beleidsplan of van een nog bestaand ruimtelijk structuurplan.

1.3.3 Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

Deze kennisgevingsnota heeft enkel betrekking op het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Dit is het ruimtelijk beleidsplan op Vlaams niveau. Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen is de opvolger van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Bij de goedkeuring van het BRV, vervalt het RSV.

Gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen zullen in de toekomst worden opgemaakt in uitvoering van dit BRV. Ook de provincies en de gemeentebesturen kunnen ruimtelijke uitvoeringsplannen maken in uitvoering van het BRV. Al deze ruimtelijke uitvoeringsplannen kennen telkens een eigen proces tot opmaak met eigen mogelijkheden tot inspraak en eigen milieubeoordeling.

1.3.4 Elementen van een ruimtelijk beleidsplan, en dus ook van het BRV

Art. 2.1.1 e.v. van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) beschrijft op hoofdlijnen de inhoud en doelstelling van een ruimtelijk beleidsplan.

Een ruimtelijk beleidsplan is opgebouwd uit een strategische visie en één of meerdere beleidskaders.

De strategische visie omvat een toekomstbeeld en een overzicht van belangrijke beleidsopties op lange termijn (strategische doelstellingen).

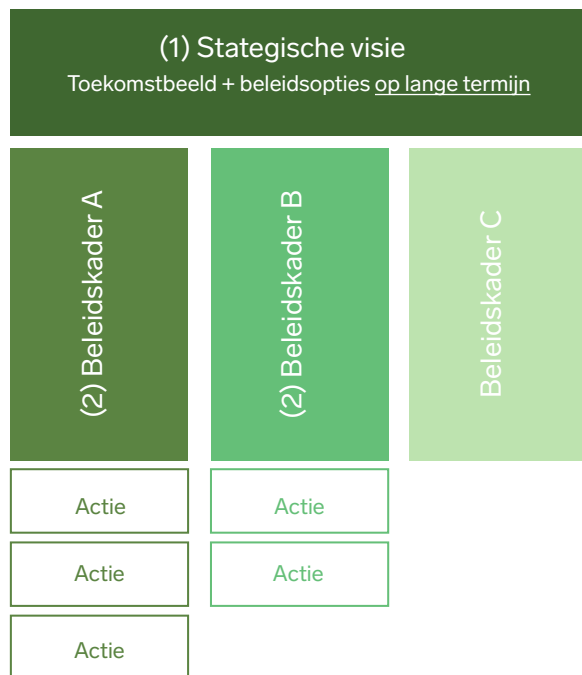
Beleidskaders zijn operationeel van aard en hebben een kortere looptijd. Ze bevatten in functie van de visie operationele beleidskeuzes voor de middellange termijn en bijhorende actieprogramma's voor hetzij een thema hetzij een gebiedsdeel.

Beleidskaders beschrijven onder meer hoe en met wie de gewenste ruimtelijke ontwikkeling wordt gerealiseerd. Ze functioneren als set maar kunnen in

functie van maatschappelijke noden onafhankelijk van elkaar worden herzien en/of aangevuld. De vaststelling van een eerste beleidsplan met strategische visie en één of meer beleidskaders kan worden gevolgd door vaststelling van bijkomende beleidskaders. Beleidskaders kunnen apart worden herzien, zelfs opgeheven. Het ruimtelijk beleid kan zo flexibel inzetten op een selectieve set van belangrijkste beleidsonderwerpen.

Geen van de onderdelen van een Beleidsplan Ruimte heeft verordenende kracht.

In hoofdstuk 2 Omschrijving van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen van deze kennisgeving wordt nader ingegaan op de invulling van de strategische visie en de beleidskaders binnen het BRV.



Figuur 1 - Elementen van een ruimtelijk beleidsplan

1.4 Planproces van het Beleidsplan Ruimte en de bijhorende milieueffectrapportage

1.4.1 Proces van totstandkoming van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

De Vlaamse overheid werkt aan de opmaak van het 'Beleidsplan Ruimte Vlaanderen'. Ze volgt hierbij overeenkomstig art. 2.1.1 t.e.m. 2.1.7 van de VCRO en het besluit van de Vlaamse Regering van 30 maart 2018 houdende de nadere regels voor de opmaak, de vaststelling en de herziening van ruimtelijke beleidsplannen. Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wordt opgemaakt ter vervanging van het huidig geldende Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, dat in 1997 goedgekeurd werd.

De eerste stap is de opmaak van een conceptnota. De conceptnota is nog geen volwaardig Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Met de conceptnota wordt nu de dialoog gestart over hoe we deze visie en krachtlijnen voor het ruimtelijk beleid kunnen waar maken. Deze dialoog wordt gevoerd tussen Vlaanderen, de provincies en de lokale besturen, maar ook met middenveldorganisaties en experts. Daarnaast kan iedereen op de conceptnota inspreken (deze ligt namelijk momenteel op het zelfde moment ter inzage als deze kennisgevingsnota). In de volgende fase wordt een voorontwerp opgemaakt waarover advies wordt gevraagd aan de strategische adviesraden en de lokale besturen, en vervolgens een ontwerp dat in openbaar onderzoek gaat. Daarna wordt het BRV gefinaliseerd.

1.4.2 Plan-MER procedure

De (generieke) procedure voor de opmaak van het plan-MER loopt in de tijd parallel met de opmaak van het BRV.

Figuur 2 geeft een overzicht van de plan-m.e.r. procedure geïntegreerd in de opmaak van een ruimtelijk beleidsplan.

Het plan-MER wordt zo optimaal mogelijk ingepast in de procedure voor het Beleidsplan Ruimte, waarbij er een constante inhoudelijke wisselwerking tussen beide plannen is. De wisselwerking houdt onder andere in dat:

- De terinzagelegging van de conceptnota en de kennisgevingsnota lopen samen zodat de input op beide documenten meegenomen wordt in het voorontwerp Beleidsplan Ruimte meegenomen en het ontwerp plan-MER;
- Het openbaar onderzoek over het ontwerp Beleidsplan Ruimte en het ontwerp plan-MER samen kan verlopen (cf. art. 4.2.11§1 uit het DABM).

Dit betekent dat er niet eerst een ontwerp van het BRV wordt gemaakt dat daarna pas aan een milieueffectenbeoordeling wordt onderworpen, maar dat de milieueffectenbeoordeling in het totstandkomingsproces van het BRV parallel en iteratief aan het planningsproces informeert. Deze wisselwerking loopt vanaf de opmaak van de kennisgevingsnota voor het plan-MER tot aan de definitieve vaststelling van het BRV. De goedkeuring van het definitief plan-MER moet wel gebeuren voor de definitieve vaststelling van het Beleidsplan Ruimte (art. 4.2.11, §4 DABM).

De bedoeling van dit iteratieve proces is dat relevante (milieu)informatie wordt aangereikt in de fase van de uitwerking van het BRV, dat voorstellen, opties en keuzes beoordeeld worden op hun milieueffecten en dat eventuele voorstellen voor bijsturing en aanbevelingen voor de uitvoering ervan worden geformuleerd en meegenomen voor het plan definitief vastgesteld wordt.

Voorliggend document vormt dus de kennisgeving van de start van de plan-m.e.r.-procedure voor het BRV.

Gezien het Beleidsplan mogelijk ook aanzienlijke effecten kan hebben voor mens en milieu in andere gewesten en/of landen (Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Waals gewest, Frankrijk en Nederland) wordt de grensoverschrijdende procedure gevolgd en zal de kennisgeving 60 dagen ter inzage liggen.

De kennisgeving is een publiek technisch document dat de doelstellingen en inhoud van het Beleidsplan Ruimte omschrijft en aangeeft hoe het onderzoek in het kader van het plan-MER zal gevoerd worden; met name wat onderzocht zal worden en hoe dat zal gebeuren. De kennisgeving is een belangrijk element in de actieve openbaarheid van het plan-MER. Ze geeft het brede publiek en de adviesinstanties de kans om kennis te nemen van het programma en te reageren op de beoordelingscriteria en onderzoeksmethodes van het plan-MER. De reacties op de kennisgeving zijn sturend voor het vervolg van het onderzoek.

1.4.3 Hoe kan u uw stem laten horen?

Relevante inspraakreacties in de fase van de kennisgeving houden verband met reikwijdte, detailleringsniveau en de aanpak van het plan-MER. **Zo kunnen de reacties betrekking hebben op:**

- Mogelijke verfijningen op het plan of varianten die niet in de kennisgeving vermeld worden en waarvan u vindt dat ze mee moeten onderzocht worden;
- Mogelijke milieueffecten waarvan in de kennisgeving vermeld wordt dat ze niet onderzocht zullen worden;
- Bepaalde aandachtspunten waarop het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen een impact kan hebben en waarvan de kennisgeving geen melding maakt.

Inspraakreacties die bezwaar maken tegen het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen zelf (onder vorm van bv. Bezwaarschriften en petities) worden doorgestuurd naar de opmakers van het beleidsplan ruimte zelf.

De initiatiefnemer van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen is de Vlaamse overheid:

Departement Omgeving – Afdeling
Beleidsontwikkeling en Juridische Ondersteuning
Herman Teirlinckgebouw
Havenlaan 88
1000 Brussel

De volledig verklaarde kennisgeving kan via de volgende kanalen worden geraadpleegd:

- op de [website van het team Omgevingseffecten van het Departement Omgeving](https://omgeving.vlaanderen.be/omgevingsvergunning/milieueffectrapportage) (<https://omgeving.vlaanderen.be/omgevingsvergunning/milieueffectrapportage>);
- op het [inspraak portaal van het departement Omgeving](https://inspraak.omgeving.vlaanderen.be/) (<https://inspraak.omgeving.vlaanderen.be/>);
- op het [secretariaat van de afdeling Beleidsontwikkeling en Juridische Ondersteuning in Brussel](#);
- in de [gemeentehuizen van de betrokken gemeenten](#)

Inspraakreacties kunnen bezorgd worden:

- aan het [team Omgevingseffecten](#) (Koning Albert II-laan 15 bus 551, 1210 Brussel of mer@vlaanderen.be);
- via het [inspraakportaal van het departement Omgeving](https://inspraak.omgeving.vlaanderen.be/) (<https://inspraak.omgeving.vlaanderen.be/>);
- via het [digitale invulformulier](#):

1.4.4 Wat gebeurt er met de inspraakreacties?

Na de terinzagelegging zal het Team Omgevingseffecten een beslissing nemen over de inhoud van het plan-MER, de bijzondere richtlijnen voor het opstellen van het plan-MER en de opstellers van het plan-MER. Hierbij houdt het Team Omgevingseffecten rekening met de opmerkingen gemaakt door de adviesinstanties, de betrokken provincies, steden en gemeenten en de bevolking.

Het team Omgevingseffecten neemt een beslissing inzake de richtlijnen voor het opstellen van het milieueffectrapport en bezorgt deze aan de initiatiefnemer en de betrokken instanties. Deze richtlijnen zijn een openbaar document en elke burger kan ze bij de omgevingsambtenaar van zijn gemeente opvragen.

De richtlijnen zijn ook beschikbaar op de website www.mervlaanderen.be.

1.4.5 Doorwerking van het plan-MER in de verdere besluitvorming over het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

Het plan-MER ondersteunt de besluitvorming met betrekking tot het BRV.

In de eerste plaats gebeurt dit door een ondersteuning en samenwerking tijdens de periode waarin het BRV vorm krijgt. Ondersteuning vanuit de milieueffectrapportage gebeurt aan de hand van een parallel en iteratief proces, waarbij de MER-deskundigen de verschillende opties die voorliggen beoordelen naarmate ze vorm krijgen. Op die manier zorgt de milieubeoordeling voor een optimalisatie (in termen van impact op het milieu) van de keuzes die het BRV maakt. Tegelijkertijd krijgt ook het milieueffectrapport vorm.

Het plan dat op die manier tot stand komt heeft dus al een (iteratieve) vorm van milieueffectrapportage ondergaan. Het resultaat is een BRV dat inherent de bezorgdheden die kunnen bestaan met betrekking tot de impact van het plan op het milieu in rekening brengt. Het gaat daarbij overigens zeker niet alleen om negatieve effecten: de wisselwerking tussen planvorming en milieueffectrapportage moet er ook toe bijdragen de positieve effecten die het plan heeft te maxima-

liseren en de synergie tussen deze effecten zo groot mogelijk te maken.

Naast deze iteratieve fase, waarbij de besluitvorming met betrekking tot de inhoud van het plan vorm krijgt, mede onder invloed van de milieueffectrapportage, volgt een formele fase, waarbij het ontwerp Beleidsplan Ruimte en het ontwerp-MER samen in openbaar onderzoek gaan. Op basis van adviezen en inspraakreacties tijdens dit openbaar onderzoek worden zowel het MER als het BRV eventueel nog aangepast. Het plan houdt daarbij rekening met de resultaten van eventuele wijzigingen aan de milieueffectbeoordeling.

Bij de definitieve goedkeuring van het Beleidsplan Ruimte wordt aangegeven hoe en op welke punten het Beleidsplan rekening heeft gehouden met de bevindingen van de milieueffectrapportage en wat dus de rol is geweest van de milieueffectrapportage in de besluitvorming van het plan.

In het plan-MER wordt aangegeven welke stappen werden doorlopen en op welke manier en op welke punten het BRV in de loop van het interactieve proces is aangepast op basis van de inzichten die aangeleverd werden door de MER-deskundigen.

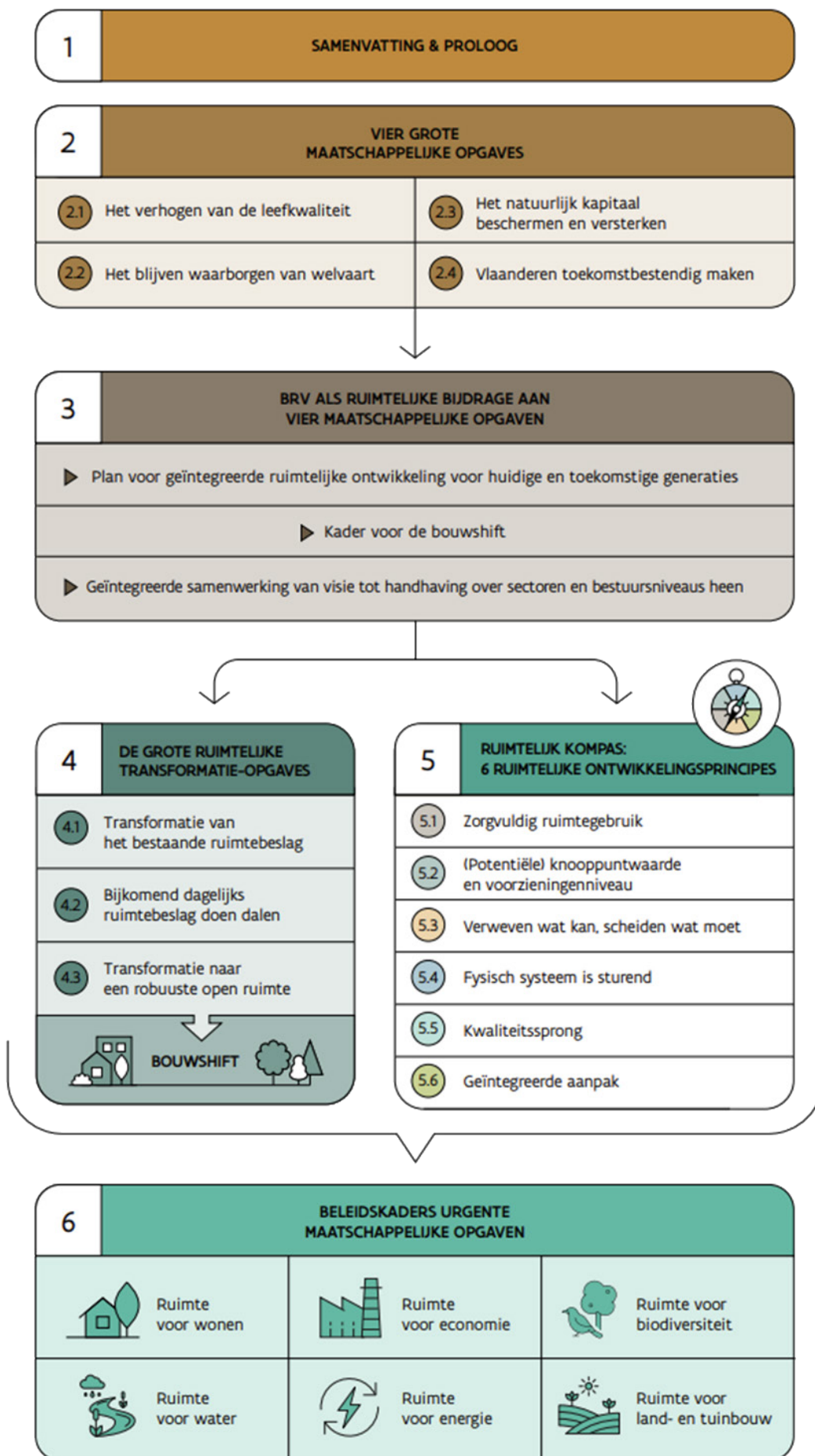
Omschrijving van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

2 Omschrijving van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

Zoals gesteld is het ontwerp BRV nog niet klaar. Wat volgt zijn de hoofdpunten van de conceptnota. Onderstaande figuur geeft schematisch de conceptnota, en dus het planvoornemen weer.



Ruimte is beperkt in Vlaanderen maar iedereen heeft ruimte nodig. Daarom is het belangrijk om duidelijke afspraken te maken over hoe we die ruimte het beste kunnen benutten. Met het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, of kortweg BRV, wil Vlaanderen woonkernen doen bruisen, ruimte maken voor duurzame economie, de natuur versterken en de omgeving klimaatbestendig maken. Hoewel er vanuit Vlaanderen intussen ingezet wordt op verschillende sectorale plannen, moet het BRV net de samenhang tussen diverse ruimtevragen benadrukken en de combinatie mogelijk maken. Bovendien is een BRV nodig indien we het ruimtelijk instrumentarium daarbij willen inzetten. Dit Vlaamse beleidsplan brengt samenhang in de ruimtelijke ordening, zet heldere beleidslijnen uit en vormt een kader voor beslissingen met ruimtelijke impact. Alleen met een daadkrachtig en geïntegreerd beleid maken we Vlaanderen toekomstbestendig en een goede plek om te leven voor iedereen.



Figuur 3

2.1 Op welke uitdagingen biedt het BRV een antwoord?

Het verhogen van de leefkwaliteit

Vlaanderen is vandaag één van de dichtst bevolkte regio's van Europa en de woningmarkt staat onder druk. Daarom wil Vlaanderen wonen mogelijk maken op centrale, vlot bereikbare plekken met voorzieningen en groen op wandel- en fietsafstand.

Het natuurlijk kapitaal beschermen en versterken

Natuur en landbouwgebied staan onder druk door de ruimtelijke wanorde, verlinting en versnippering. Dit maakt het Vlaanderen ook moeilijk om te voldoen aan de Europese verplichtingen voor natuurbescherming en -herstel. Daarom is het belangrijk om groen, water, landschap en bodem te koesteren en te versterken. Zo maken we de leefomgeving aangenaam en gezond én versterken we onze ecologie.

Het blijven waarborgen van welvaart

Als één van de meest welvarende regio's in de wereld wil Vlaanderen die positie behouden. Daarom wordt ruimte gemaakt voor duurzame economie met kleinschalige bedrijvigheid maximaal verwerken in de woonomgeving, terwijl voor grootschalige bedrijvigheid en industrie ruimte beschikbaar blijft op passende locaties.

Vlaanderen toekomstbestendig maken

Heel wat maatschappelijke uitdagingen zoals bijvoorbeeld de klimaatverandering, de gezinsverdunding en de vergrijzing vragen om nieuwe ruimtelijke oplossingen. Willen we Vlaanderen toekomstbestendig maken, dan moeten we de ruimte aanpassen en daarbij een samenhangende aanpak hanteren.

2.2 Wat wil het BRV bereiken?

Het BRV wil de bouwshift verder verankeren als basis voor ruimtelijk beleid én de open ruimte versterken. Dit vraagt om een transitie en moedige beleidskeuzes.

Ongeveer één derde van Vlaanderen wordt ingenomen door de mens: woningen, tuinen, industrie, voorzieningen, landbouwinfrastructuur, transport, sportterreinen en parken. Elke dag wordt er nog 3,8 hectare (bijna 6 voetbalvelden) extra ingenomen voor deze activiteiten. Hierdoor komt de open ruimte onder druk te staan, terwijl deze cruciaal is voor biodiversiteit, voedselproductie en waterberging. In 2040 moet de inname van extra ruimte gedaald zijn

tot nul. Als we vandaag dus toch extra ruimte aansnijden, dan moeten we dat selectief, maatschappelijk verantwoord én doordacht doen.

Bovendien willen we de reeds ingenomen ruimte efficiënter benutten. Het is cruciaal om meer en beter te doen op dezelfde ruimte, en het bovendien op de juiste plek te doen.

Daarnaast is het belangrijk de open ruimte op te waarderen. Door natuur, bos en landbouw te verweven ontstaat een productief en veerkrachtig ecosysteem. Het ondersteunt de biodiversiteit en gaat ook de gevolgen van klimaatverandering tegen.

2.3 Welke ruimtelijke principes staan centraal in het BRV?

Zorgvuldig ruimtegebruik

Zorgvuldig omspringen met de ingenomen ruimte vraagt om innovatieve oplossingen zoals verdichting, het delen van ruimte, het benutten van de ondergrond en hergebruik. Nieuwe ruimte aansnijden moet een uitzondering worden.

Fysisch systeem is sturend

Water, bodem en landschap vormen de ruggegraat van onze ruimtelijke ontwikkeling. Water krijgt opnieuw de ruimte die het nodig heeft, onder meer door waterlopen te hermeanderen en er niet naast te bouwen. Ruimtelijke ingrepen moeten in balans zijn met de natuur. De bodem speelt een cruciale rol in voedselvoorziening, wateropslag en biodiversiteit. Historische landschappen verdienen respect, omdat ze bijdragen aan identiteit en cultuur.

Knooppuntwaarde en voorzieningenniveau zijn sturend

Slimme en duurzame stadsontwikkeling en kernversterking draaien om nabijheid en bereikbaarheid. Door nieuwe ontwikkelingen te concentreren rond knooppunten met veel voorzieningen in de buurt, kunnen we efficiënter inspelen op de behoeften van inwoners en hun dagelijkse verplaatsingen duurzamer maken.

Kwaliteitssprong

Kwalitatieve projecten bieden een meervoudige maatschappelijke meerwaarde: ze dragen bij aan een aangename leefomgeving en een duurzame toekomst. Verdichting mag nooit ten koste gaan van kwaliteit.

Verweven wat kan, scheiden wat moet

Door werkplekken en winkels zoveel mogelijk in de leefomgeving te integreren, bouwen we kernen uit tot bruisende ontmoetingsplekken. Ambachten en productieve bedrijven verdienen ruimte binnen woonkernen. Alleen hinderlijke activiteiten, zoals zware industrie, worden op afzonderlijke bedrijventerreinen gevestigd.

Geïntegreerde aanpak over sectoren heen

Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen biedt een helder kader voor ruimtelijke planning en stimuleert een geïntegreerde aanpak over sectoren heen. Door sectorale doelen te verbinden ontstaat er ruimtelijke meerwaarde en kunnen we met één ingreep meerdere doelen dienen.

2.4 Beleidskaders

De conceptnota voorziet in de opmaak van 6 operationele beleidskaders als onderdeel van het BRV:

- Ruimte voor wonen
- Ruimte voor economie
- Ruimte voor biodiversiteit
- Ruimte voor water
- Ruimte voor energie
- Ruimte voor land- en tuinbouw

Methodologie milieubeoor- deling

3

Methodologie milieubeoordeling

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de afbakening van het studiebereik van de milieubeoordeling. We bepalen wat we gaan onderzoeken en hoe dat gaat gebeuren. Zo ligt de focus van het onderzoek op de essentie: de milieuthema's waar het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen impact op kan hebben.

In de volgende hoofdstukken gaan we dan dieper in op de doelstellingen van de beoordeling, de scoping van de relevante thema's, het beoordelingskader, het studiegebied, de referentiesituatie en het plan en zijn alternatieven.

3.1 Doel van de strategische milieubeoordeling

Zoals eerder gesteld heeft het plan-MER op strategisch niveau in eerste instantie tot doelstelling om de positieve en negatieve gevolgen van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen op vlak van milieu op hoofdlijnen in beeld te brengen. De milieutoestand wordt daarbij uitgedrukt in functie van de internationale duurzaamheidsdoelstellingen. We beoordelen daarbij in welke mate het plan bijdraagt aan het realiseren van een betere milieutoestand.

De strategische milieubeoordeling helpt om het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen te ontwikkelen door milieuaspecten mee te betrekken in het proces om

een optimale milieubescherming na te streven. Op die manier wordt de milieueffectrapportage ook als zinvol gepercipieerd en als een verrijking bij het opmaken van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Het milieuonderzoek zal beoordelen of de beleidskeuzes in het plan bijdragen tot het behalen van vooropgestelde milieudoelstellingen. De beoordeling wordt daarbij afgestemd op de verschillende tijdshorizonten en detailniveaus van de verschillende onderdelen van het beleidsplan.



Figuur 4: overzicht SDG's



Figuur 5: Weddingcake model (Stockholm Resilience Centre 2016)

3.2 Scoping te onderzoeken thema's

Om te bepalen welke milieuthema's relevant zijn voor een regionaal en strategisch plan op lange termijn, wordt vertrokken vanuit de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (of Sustainable Development Goals – SDG's) van de Verenigde Naties (VN). Het betreft een set van 17 internationale thematische ambities om te komen tot een duurzame ontwikkeling van de planeet

van de erkenning van MER-deskundigen. Gezien voorliggend milieueffectenonderzoek een onderzoek op strategisch niveau betreft zijn niet alle SDG's en milieudisciplines/effectgroepen even relevant. Er wordt getracht een selectie te maken die toelaat om te beoordelen of het beoogde ruimtelijke beleid bijdraagt aan het bereiken van de ontwikkelings-/milieudoelstellingen.

Om deze selectie te kunnen maken zijn onder meer volgende overwegingen relevant:

op economisch, sociaal en ecologisch aspect die in 2015 formeel werden aangenomen door de algemene vergadering.

Het Stockholm Resilience Centre maakte een verfijning van de SDG's door ze te presenteren als het Weddingcake model. Het weddingcake model bouwt verder op de SDG's, maar maakt het belang van de biosfeer voor het menselijk welzijn meer expliciet. In plaats van uit te gaan van 3 nevenschikte en afzonderlijke pijlers maatschappij, milieu en economie, worden de maatschappij en economie beschouwd als zijnde ingebed in en steunend op een levensondersteunende biosfeer. De biosfeer en zijn capaciteit om ecosysteemdiensten te genereren is essentieel voor het menselijk welzijn. Tegelijkertijd beïnvloedt de mensheid het Aardsysteem en de biosfeer door in te grijpen in de regulerende biofysische processen.

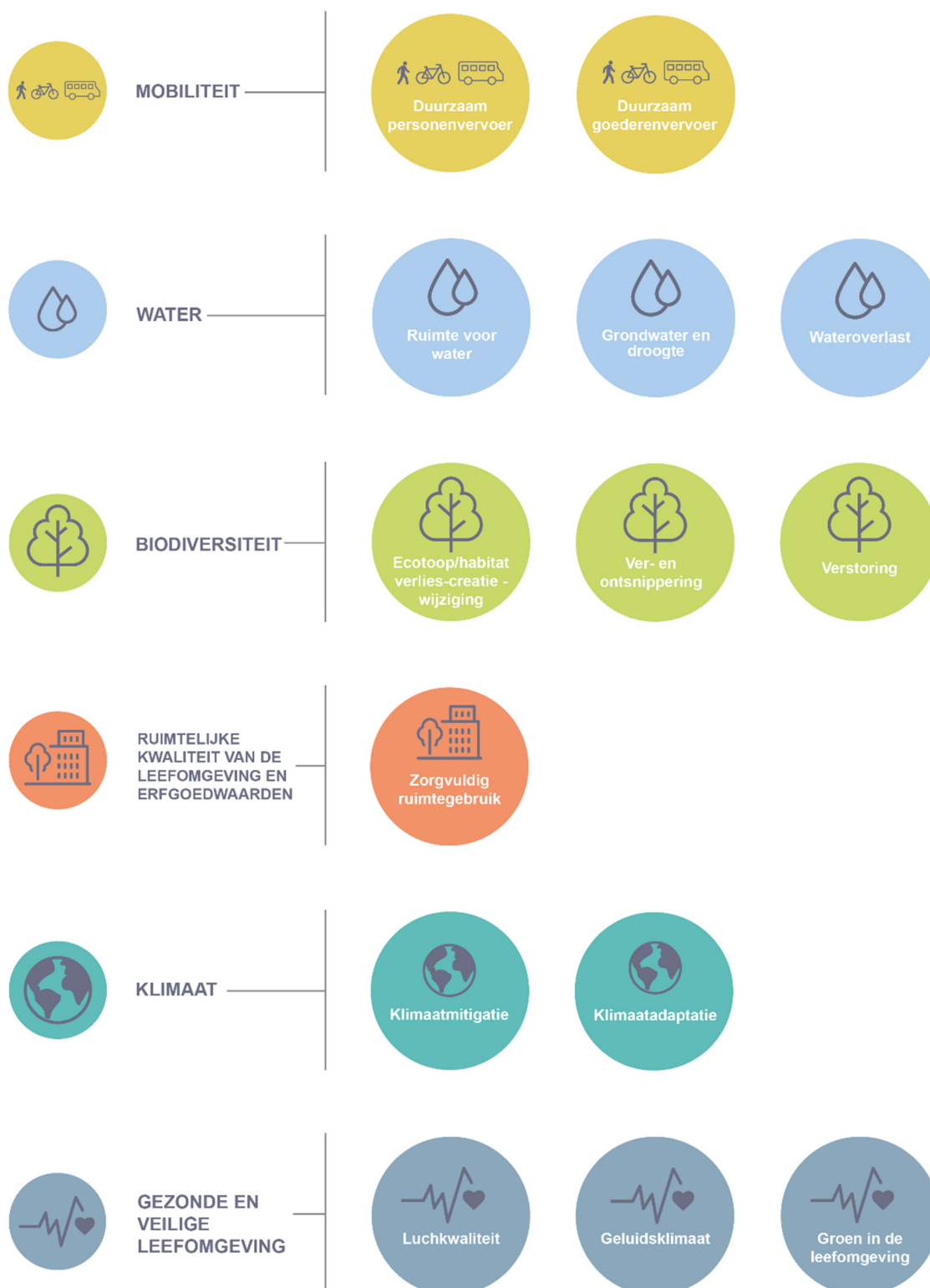
Deze modellen geven een kader om een duurzame ontwikkeling mee uit te drukken in verschillende thema's en om de onderlinge relatie tussen deze thema's te benaderen.

In de vertaling van de SDG's naar een beoordelingskader maken we een koppeling met de disciplines voor de opmaak van een m.e.r., zoals gekend in kader

- Kan het ruimtelijk beleid een wezenlijke impact hebben op het thema?
- Kan een beleid op gewestelijk niveau een wezenlijke impact hebben op het thema?
- Is het thema relevant gelet op de aard en detailleringsniveau van het plan?

Zo komen we tot 6 thema's die elks gekoppeld zijn aan een aantal duurzaamheidsdoelstellingen. Deze 6 thema's geven inzicht in de relevante milieuthema's om de effectbeoordeling van het BRV mee te benaderen. In hoofdstuk 4 gaan we dieper in op hoe de scoping gebeurde per thema. Voor elk thema wordt daarbij geïndiceerd welke relatie ze hebben met de duurzaamheidsthema's en hoe het ruimtelijk beleid op gewestelijke schaal een impact kan hebben op het thema. Om tot een helder beoordelingskader te komen werden de thema's verfijnd tot subthema's met specifieke beoordelingscriteria. Die criteria worden dan maximaal gekoppeld aan duurzaamheidsdoelstellingen die op internationaal, Europees, Belgisch of Vlaams niveau werden vastgelegd. Die doelstellingen zijn vaak concreter dan de SDG's en meer op maat van de lokale context.

Figuur 6 geeft een overzicht van de thema's en de subthema's die werden geselecteerd.



Figuur 6: overzicht thema's en subthema's

3.3 Methodologie effectbeoordeling

Hierboven werd gekaderd met welke thema's en subthema's het BRV onderzocht zal worden. De volgende vraag is hoe de beoordeling zal gebeuren van het BRV voor elk van deze subthema's.

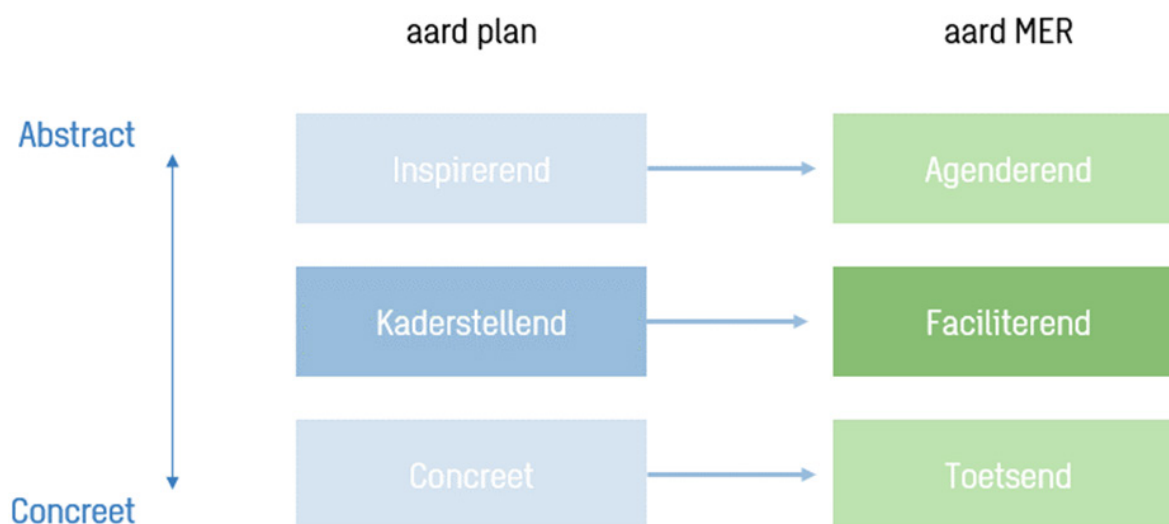
Bij het bepalen van de methodologie zijn twee zaken van belang:

- De aard van het plan, zoals ook gekaderd in hoofdstuk 1.3
- De doelstelling van de beoordeling, zoals ook gekaderd in 3.1

Gezien de planvorm van een ruimtelijk beleidsplan een strategisch plan is, met een lange planhorizon en beleidskeuzes die niet per se locatie specifiek zijn, kunnen tastbare milieueffecten niet precies bepaald worden. Een toetsende MER-aanpak, zoals gangbaar gebruikt wordt voor een concreet plan of project, kan hier dan ook moeilijk toegepast worden.

Voor dit strategische plan-MER wordt daarom een methodologie op maat voorgesteld die moet faciliteren dat de milieuoverwegingen doorwerken in de planvorming van het BRV. Deze aanpak vertrekt vanuit het principe van een 'objective-led-assessment'. Dat is een benadering van strategische milieueffectenbeoordeling waarbij het potentieel van een beleidsvoorstel, plan of programma om bij te dragen aan een milieudoelstelling, wordt beoordeeld.

Het beoordelingskader vertrekt vanuit concrete duurzaamheidsdoelstellingen die we in deze beoordeling 'targets' noemen. Dit laat toe de bijdrage van het beleidsplan te beoordelen met het oog op het bereiken van deze targets. Dit gebeurt door zowel de referentiesituatie, de autonome en gestuurde ontwikkelingen en de effectbeoordeling zelf te bespreken in functie van de targets. Hoe ver we nog verwijderd zijn van onze target noemen we de 'distance to target'.



3.3.1 Bestaande toestand

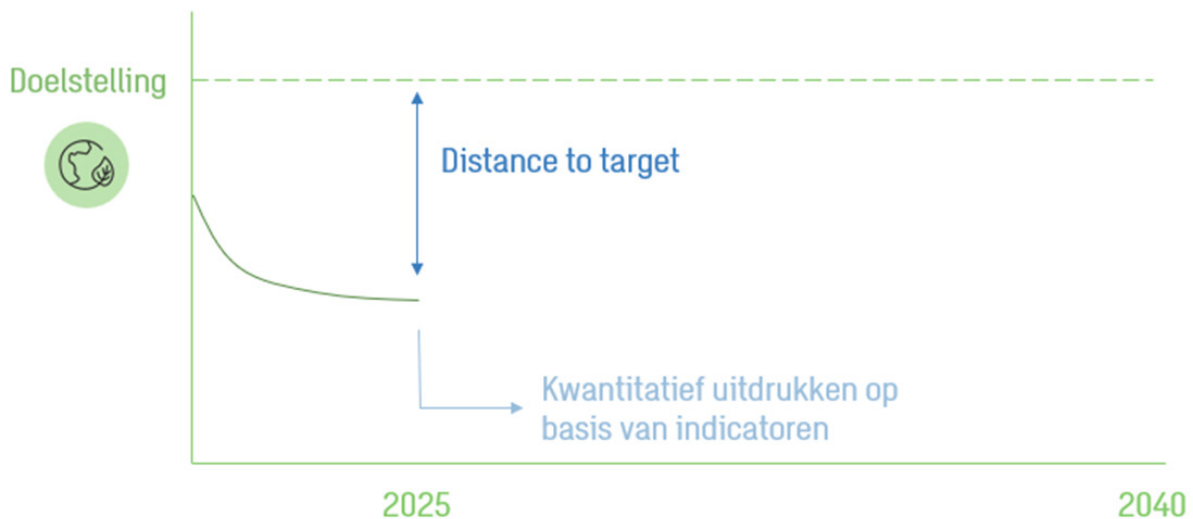
Het beoordelingskader bestaat uit verschillende (sub)thema's, waarbij er voor elk subthema concrete beoordelingscriteria bepaald zijn. De **bestaande toestand** wordt beschreven per subthema door de huidige toestand van de verschillende beoordelingscriteria te beschrijven. De beoordelingscriteria zijn ook, waar mogelijk, gekoppeld aan concrete targets (duurzaamheidsdoelstellingen). Zo kan de bestaande toestand ook uitgedrukt worden in een **'distance to target'**, oftewel het verschil tussen de huidige situatie en de beleidsdoelstelling.

Hier wordt telkens gestreefd naar het gebruik van beschikbare en duidelijke criteria, doelstellingen en indicatoren. Op basis van deze gegevens bespreken we, waar mogelijk, eenduidig en kwantitatief het verschil tussen de bestaande toestand en de na te streven duurzaamheidsdoelstelling. die 'distance to target' in de bestaande toestand, objectiveren we dus in een

kwantitatieve uitdrukking op basis van de gekozen indicatoren. Indicatoren zijn meetbare waarden, gekozen uit de (beschikbare) criteria.

Indien er voldoende gegevens beschikbaar zijn wordt er ook gekeken naar de recente evolutie van de indicatoren waarmee we de beoordelingscriteria in beeld brengen. Door te bekijken hoe deze indicator de voorbije jaren is geëvolueerd kunnen we mogelijks ook trends detecteren. Wanneer we die trends extrapoleren kunnen we een inschatting maken van een business-as-usual scenario in de toekomst. Dit wordt hieronder weergegeven als de groene trendlijn die tot 2025 loopt.

Deze werkwijze laat toe om een beeld te geven van de toestand van verschillende milieuaspecten in Vlaanderen en hoe ver Vlaanderen nog af is van haar beleidsdoelstellingen.



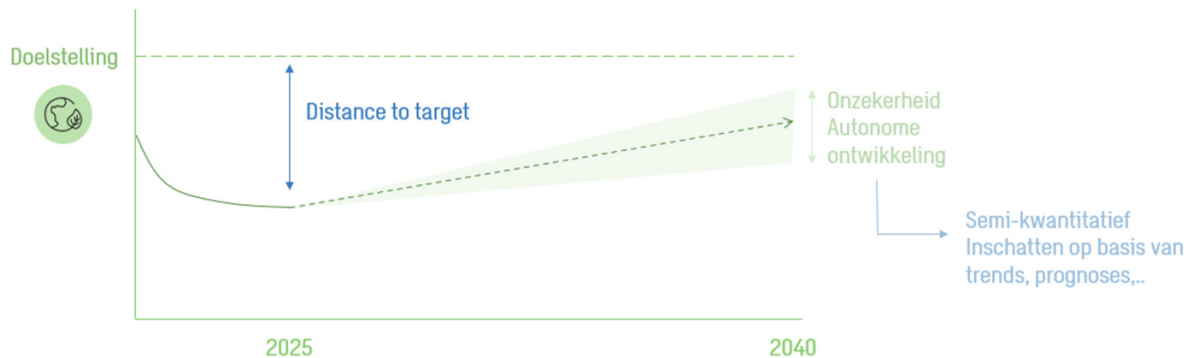
3.3.2 Referentiesituatie – autonome en gestuurde ontwikkelingen

Gezien het BRV een planhorizon van 15-20 jaar heeft, dienen de effecten van het plan ook op die termijn beoordeeld te worden. De situatie met BRV wordt dus niet beoordeeld tegenover de bestaande toestand maar tegenover een referentiesituatie in de toekomst. De moeilijkheid hierbij is dat er niet met zekerheid benoemd kan worden hoe een indicator zal wijzigen in de toekomst.

Indien mogelijk zal er gekeken worden naar de historische evolutie van een criterium en zal er ook gekeken worden naar prognoses van autonome en gestuurde ontwikkelingen. Een exacte kwantitatieve uitspraak over de toekomstige situatie is niet te bepalen. Er zit immers een zekere onzekerheid op de evolutie. Op basis van het inschatten van trends en prognoses houden we rekening met een bandbreedte waarbinnen de autonome ontwikkeling zich afspeelt. Indien

er voldoende gegevens beschikbaar zijn brengen we de uiterste scenario's (best case en worst case) van deze toekomstige situatie in beeld. De toekomstige referentiesituatie wordt in onderstaand schema dan weergegeven via een business-as-usual scenario via de stippellijn en een onzekerheid (best case en worst case autonome ontwikkelingen) die in het lichtgroen is aangeduid.

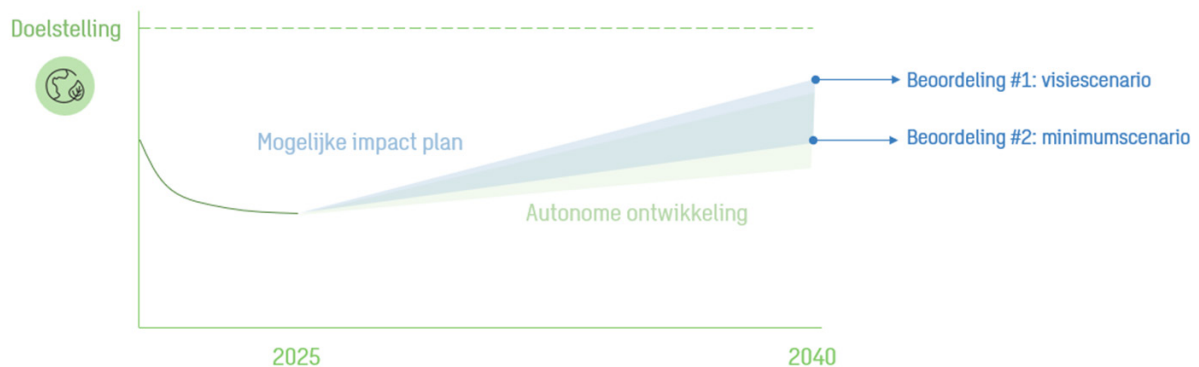
De distance-to-target voor de toekomstige referentiesituatie wordt dus uitgedrukt als een bandbreedte van een best-case en een worst-case scenario van de autonome en gestuurde ontwikkelingen. Uit ervaring zien we in Vlaanderen voor de meeste subthema's een ongunstige distance to target, gezien de regionale/nationale context van grote milieudruk en ruimte-vraag en een hoog welvaartsniveau.



3.3.3 Effectbeoordeling

Om vervolgens de impact van het BRV zelf te beoordelen wordt deze afgezet tegenover de uiterste scenario's van de toekomstige referentiesituatie. In onderstaande figuur wordt de onzekerheid over de toekomstige referentiesituatie weergegeven als de lichtgroene zone. De beoordeling van het plan wordt weergegeven via de lichtblauwe zone. De blauwe zone wordt gevormd door de mate waarin het Beleidsplan wordt uitgevoerd. We spreken daarom opnieuw over een bandbreedte, nu bepaald door twee uiterste toepassingen van het plan: een eerste 'visiescena-

rio', waarbij het plan volledig wordt uitgevoerd en een tweede 'minimumscenario', waarbij het plan minimaal wordt uitgevoerd. Deze twee scenario's worden apart beoordeeld tegenover toekomstige referentiesituatie. Een referentiesituatie waar (zie vorige alinea) ook een marge inzake onzekerheid op zit. We verduidelijken beide beoordelingen hieronder verder:

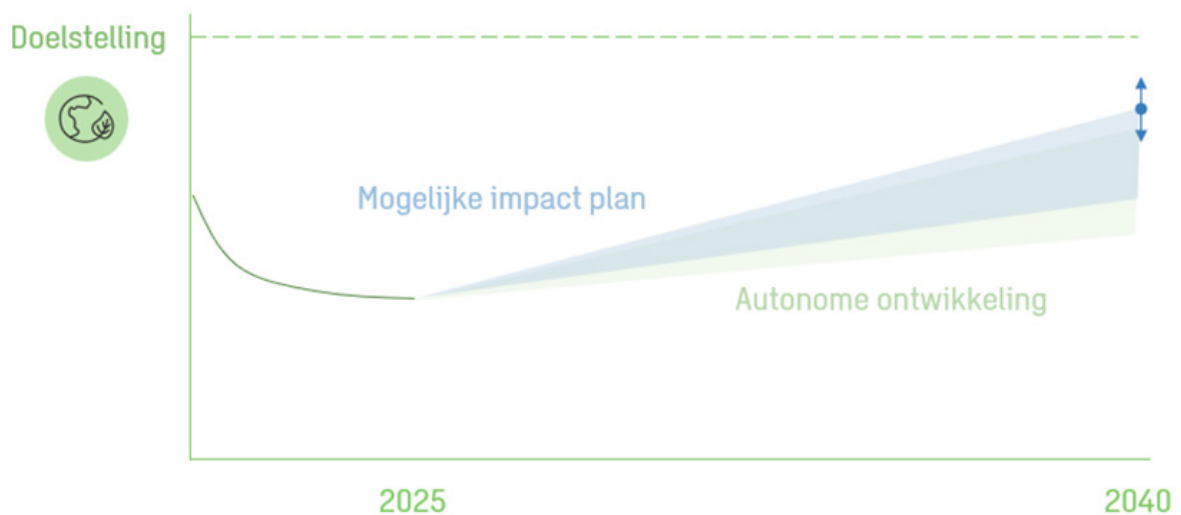


Beoordeling nr1: visiescenario

Zoals ook beschreven in 1.3.4 bestaat een beleidsplan uit verschillende onderdelen. De strategische visie omvat een toekomstbeeld en beleidsopties op lange termijn, terwijl beleidskaders operationeel van aard zijn en een kortere looptijd hebben.

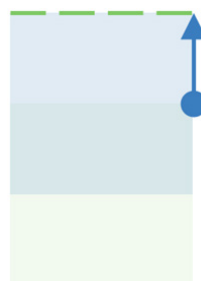
De eerste beoordeling benadert de onderdelen van het beleidsplan in een '**visie-scenario**'. Wat als de visie en het toekomstbeeld dat wordt geschetst in het plan, volledig gerealiseerd worden? Worden de beleidsdoelstellingen dan behaald of komen ze dich-

terbij dan in de referentiesituatie? Deze beoordeling laat toe om in te schatten of de visie in lijn ligt met de verschillende duurzaamheidsdoelstellingen. Daarnaast kan de beoordeling ook nagaan of de ruimtelijke keuzes binnen de verschillende beleidsthema's consistent zijn en geen onderlinge conflicten met zich mee brengen.



De beoordeling nr 1 brengt dus in beeld of de integrale realisatie van de visie van het BRV ons dichterbij of verder van de duurzaamheidsdoelstellingen (targets) brengt. De beoordeling gebeurt per subthema, aan de hand van de verschillende beoordelingscriteria. Hierbij zal niet exact of kwantitatief benoemd worden hoe ver we ons zullen bevinden van een target. Er zal wel een beoordeling gebeuren ten opzichte van de autonome ontwikkelingen: zorgt de realisatie van het BRV ervoor dat we een betere of slechtere toestand mogen verwachten ten opzichte van een 'best case' scenario van de autonome ontwikkeling? Deze beoordeling kan leiden tot drie mogelijke uitkomsten:

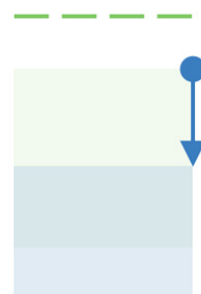
1. De visie en het toekomstbeeld komen volledig overeen met de targets en bij een integrale realisatie van de visie van het BRV kan het halen van de target als haalbaar gezien worden. Dit is een positieve beoordeling.



2. Bij een integrale realisatie van de visie van het BRV is de target dichterbij dan in een best-case referentiesituatie zonder BRV. De targets worden echter nog niet helemaal gehaald of er is een te grote onzekerheid of de target haalbaar is. Gezien de toestand erop vooruit gaat is dit een positieve beoordeling. Het MER kan, indien mogelijk, aanbevelingen formuleren om de target haalbaarder te maken.



3. De toepassing van de visie of het toekomstbeeld is in conflict met specifieke targets. Bij een realisatie van de visie van het BRV zal een specifieke targets verder weg liggen dan een best-case referentiesituatie. Dit is een negatieve beoordeling. Het MER zal maatregelen formuleren om de negatieve trend te milderen.

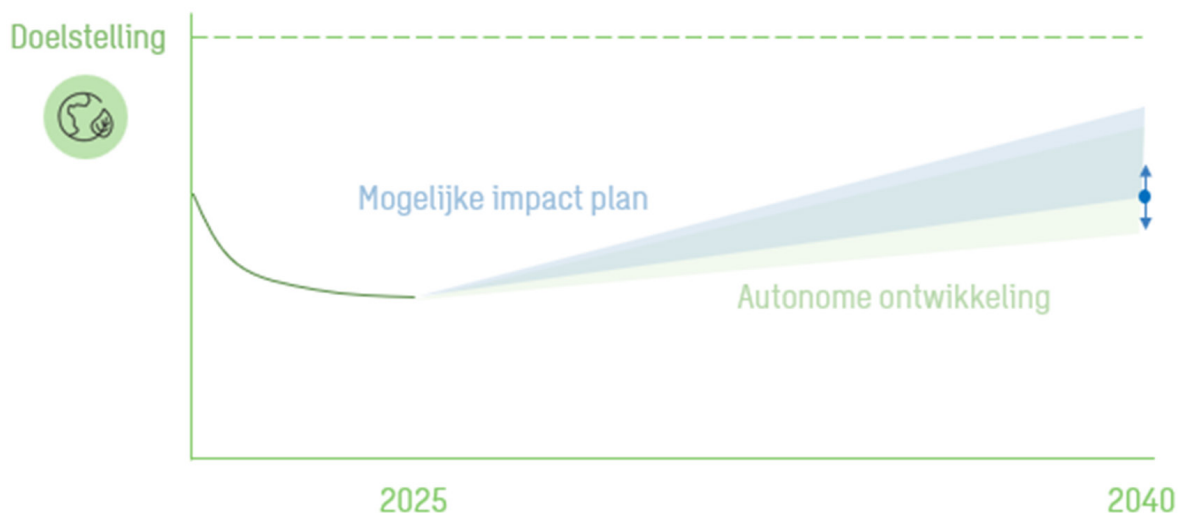


Beoordeling nr2: minimumscenario

De eerste beoordeling geeft dus een inzicht in de effecten van het BRV bij een volledige realisatie van de visie. Het realiseren van de visie van een ruimtelijk beleidsplan is echter sterk afhankelijk van de operationele doorvertaling van het plan in instrumenten of projecten. De vraag is dan ook welke impact het BRV heeft indien de operationele implementatie (die buiten het plan valt) niet of beperkt volgt. Enerzijds kan het beleidsplan concrete acties opnemen om de visie te realiseren anderzijds kan een ruimtelijk beleidsplan decretaal op een aantal vlakken ook een rechtstreekse impact hebben:

Op basis van deze elementen kunnen uitspraken in het BRV wel bepaalde 'garanties' tot uitvoering bieden die minder afhankelijk zijn van externe factoren. Die garanties kunnen in de theorie voornamelijk ongewenste ontwikkelingen (via bv. een RUP of een gemeentelijk beleidsplan) beperken of onmogelijk maken.

- RUP's, stedenbouwkundige verordeningen, voorkeursbesluiten of projectbesluiten (complexe projecten) en vergunningsaanvragen voor eigen projecten mogen niet afwijken van de beleidskaders van het niveau in kwestie.
- Een gewestelijk RUP wordt opgemaakt ter uitvoering van het BRV. Provinciale of gemeentelijke RUP's kunnen opgemaakt worden ter uitvoering van het BRV.
- Gewest heeft administratief toezicht op provinciale en gemeentelijke RUP's en beleidsplannen:
 - Definitieve vaststelling RUP kan geschorst of vernietigd worden indien RUP onverenigbaar is met een beleidskader van het BRV.
 - Hoger beleidskader kan onderdelen van lagere beleidskaders omschrijven of aanduiden die niet meer geldig zijn

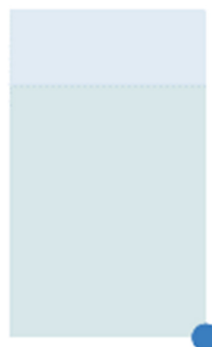


Daarom wordt er een tweede beoordeling 'minimumscenario' voorzien die meer als een 'worst-case' benadering beschouwd kan worden. Deze beoordeling tracht dus in beeld te brengen welke effecten het plan heeft indien er geen of weinig actief beleid volgt om de visie te realiseren. De beoordeling bekijkt dus of het BRV bij een minimale uitvoering beter of slechter scoort dan een 'worst-case' autonome ontwikkeling. Daarbij zijn opnieuw drie uitkomsten mogelijk:

1. Het BRV bevat verschillende bepalingen die garanties bieden dat bij een minimale uitvoering van de visie van het BRV de targets dichterbij komen dan in een worst-case referentiesituatie. Dit is een positieve beoordeling.



2. Bij een minimale uitvoering van de visie van het BRV zijn er geen of onvoldoende garanties dat de toestand er op vooruit gaat ten opzichte van de 'worst case' referentiesituatie. Dit is een neutrale beoordeling, er zijn geen effecten. Het MER kan aanbevelingen formuleren om tot een positieve beoordeling te komen.



3. Bij een minimale uitvoering van de visie van het BRV is de toestand slechter dan bij een 'worst case' referentiesituatie. Deze beoordeling treedt op wanneer in beoordeling 1 werd vastgesteld dat de visie in conflict is met bepaalde targets. In dat geval kan de toestand ook slechter worden dan de 'worst case' referentiesituatie. Dit is dus dezelfde negatieve beoordeling zoals in beoordeling 1. In beoordeling 1 worden maatregelen voorgesteld om de trend te milderen.



3.3.4 Alternatieven

De regelgeving stelt dat in een plan-MER de effecten van het plan en van zijn 'redelijkerwijze in aanmerking te nemen alternatieven' moeten onderzocht worden. De Handleiding alternatieven van het Team Omgevingseffecten definieert een alternatief als 'een andere manier om de doelstelling(en) van het basisplan of het -project te bereiken'. Belangrijk hierbij is dat een alternatief eenzelfde doelstelling moet hebben als het basisplan of -project én dat het redelijk is.

Binnen dit plan-MER worden a priori geen alternatieven geformuleerd op het BRV, zoals beschreven in hoofdstuk 2. Het plan komt immers tot stand via een grondig gevoerd iteratief proces waarbij het plan-MER helpt bij het vorm geven van de beleidskeuzes. Binnen dat proces worden meerdere pistes en mogelijke bouwstenen voor de invulling van de beleidskaders verkend. Op die manier wordt het uiteindelijke Beleidsplan Ruimte een 'geoptimaliseerd' antwoord op de uitdagingen die aan de basis liggen van het plan. Zinnvolle alternatieven komen dus pas eventueel naar voren tijdens het voeren van het m.e.r.-onderzoek op basis van de analyse van de milieu-impact van de beleidsopties. Indien vanuit het plan-MER geoordeeld wordt dat bepaalde bouwstenen mogelijks tot een beter resultaat zouden leiden kunnen deze in de rapportage opgevangen worden in de aanbevelingen bij de beoordeling.

3.3.5 (Gewest)grensoverschrijdende effecten

In overeenstemming met het verdrag van Espoo (Finland, 25 februari 1991, B.S. 21 december 1999) en de EG Richtlijn 97/11/EG van 3 maart 1997 moeten de (gewest)grensoverschrijdende milieueffecten van het Beleidsplan Ruimte geëvalueerd worden.

De aangrenzende gewesten en landen worden in het kader van deze kennisgeving door het Team Mer geïnformeerd en zullen verder betrokken worden (indien ze dit wensen), conform het DABM.

3.3.6 Synthese van de milieubeoordeling

Als resultaat van de effectenbeoordeling wordt in eerste instantie voor de beleidskaders aangegeven in welke mate verwacht wordt dat het ruimtelijk beleid invloed heeft op het behalen van de vooropgestelde doelstellingen binnen de verschillende milieuthema's. Daarnaast wordt aangegeven voor welke elementen aanpassingen aan het Beleidsplan Ruimte worden aanbevolen om een grotere bijdrage te kunnen leveren om de doelstelling te halen. Ten slotte wordt een geïntegreerde cumulatieve beoordeling gegeven van de beleidskaders die worden voorgesteld, waarbij de reflectie naar de strategische visie eveneens gebeurt.

3.3.7 Leemten in de kennis

De methodologie die in dit plan-MER gehanteerd wordt is er op voorzien om maximaal rekening te houden met de onzekerheden die de verre planhorizon en de abstractiegraad van een beleidsplan. Echter zullen er in de beoordeling nog steeds leemten in de kennis zijn die benoemd moeten worden. Daarbij wordt bekeken of deze bepalend zijn voor de conclusies van het onderzoek.

3.3.8 Monitoring en postevaluatie

In het MER zal aangegeven worden of er verdere opvolging van een milieueffect wenselijk is onder de vorm van postmonitoring en postevaluatie. Indien dit nodig blijkt zullen concrete voorstellen geformuleerd worden.

Methodiek per thema



4 Beschrijving van de onderzoeks- en beoordelingsmethodiek per thema

De beschrijving van de onderzoeks- en beoordelingsmethodiek per thema verloopt volgens een vaste indeling. Voor elk thema wordt beschreven waar de focus ligt van het milieuonderzoek, rekening houdende met het onderzoeksniveau van voorliggend plan-MER (cf. §3.2.2). Er wordt voor elk thema een overzicht gegeven van de voornaamste doelstellingen of beleidsambities voor de jaren 2030-2050. Tenslotte wordt een beoordelingskader voorgesteld, waarbij voor alle subthema's beoordelingscriteria worden geformuleerd.

Onderstaand volgt de beschrijving van de methodiek voor volgende thema's:



**Mobiliteit en
bereikbaarheid**



Water



Biodiversiteit



Ruimte



Klimaat



**Gezonde
en veilige
leefomgeving**



4.1 Impact op mobiliteit

4.1.1 Focus van de beoordeling

Mobiliteit is een essentieel onderdeel van onze maatschappij en economie. Het thema mobiliteit krijgt binnen de **SDG's** geen duurzaamheidsdoelstelling op zichzelf maar heeft wel een grote impact op het milieu en een duurzame ontwikkeling van de omgeving.

De Verenigde Naties koppelen het thema aan de volgende duurzaamheidsdoelstellingen¹:



3. Goede gezondheid en welzijn (verkeersongevallen)



9. Industrie, innovatie en infrastructuur (robuuste transportinfrastructuur)



11. Duurzame steden en gemeenschappen (toegang tot diensten en mobiliteitssystemen)

Transport heeft echter een groot aandeel in de uitstoot van broeikasgassen en zorgt voor luchtvervuiling, geluidsoverlast maar ook ruimtelijke versnippering en de fragmentatie van habitats². Om deze impact tegen te gaan streeft de Europese Unie in o.a. haar Green Deal naar een duurzamere mobiliteit die emissievrij is en waarin het aandeel verplaatsingen via duurzame vervoersmodi stijgt³.

¹ <https://sustainabledevelopment.un.org/topics/sustainabletransport>

² <https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/transport-and-mobility>

³ Strategie voor duurzame en slimme mobiliteit — Het Europees vervoer op het juiste spoor naar de toekomst, Europese Commissie, 2020

Personenvervoer

Binnen deze beoordeling van het BRV ligt de focus enkel op de strikt ruimtelijke elementen die een impact hebben op mobiliteit. Het ruimtelijk beleid kan niet rechtstreeks sturen op een modal shift maar kan er wel de randvoorwaarden voor scheppen. Zo zullen de ruimtelijke spreiding en de menging van functies een impact hebben op de verplaatsbehoeften, -patronen en -afstanden. Nabijheid van woon- en werklocaties en voorzieningen zorgt hierbij voor de meest duurzame en veerkrachtige vorm van bereikbaarheid (mogelijkheid om te voet en met de fiets te gaan). Naar mate de verplaatsingsafstanden groter worden (5 tot 40 km), wordt de bereikbaarheid met duurzame vervoersmodi afhankelijk van de beschikbaarheid van openbaar vervoer (incl. voor- en natransport) en snelle, directe en veilige snelfietsverbindingen (fiets-snelwegen).

Internationaal onderzoek toonde recent aan dat het louter inzetten op nabijheid en bereikbaarheid niet voldoende is om een duurzaam verplaatsingsgedrag te garanderen⁴. Deze conclusie werd ook op Vlaams niveau bevestigd in de studie 'Slimme Verdichting' waarin verschillende scenario's rond verdichting en mobiliteitsbeleid werden gecombineerd⁵.

Er zal in dit onderzoek dan ook niet afgetoetst worden in welke mate het BRV bijdraagt tot een modal shift. Er wordt wel bekeken in welke mate het BRV de ruimtelijke randvoorwaarden voor een duurzaam verplaatsingsgedrag faciliteert.

Targets

In het **Vlaams Energie- en Klimaatplan** worden verschillende doelstellingen geformuleerd om tot een ruimtelijke ordening te komen die klimaatvriendelijke mobiliteit en duurzame bereikbaarheid ondersteunt⁶:

- Meer dan de helft van de bevolking woont op goed gelegen locaties (2030)
- Meer dan 60% van de tewerkstellingsplaatsen ligt op goed bereikbare locaties (2030)
- De woondichtheid op bewandelbare afstand rond het geheel van strategische collectieve vervoersknopen binnen de ruimtelijke ruggengraat neemt tegen 2050 met 50% toe ten opzichte van 2015.
- De woondichtheid en het bedrijfsvloeroppervlak zullen op het geheel van plaatsen met een (zeer) goede knooppuntwaarde en een (zeer) goed voorzieningenniveau (beide al dan niet in min of meerdere mate aanwezig) tegen 2050 met minstens 30% zijn gestegen ten opzichte van 2015.

⁴ Maciejewska, M., Cubells, J., & Marquet, O. (2025). When proximity is not enough. A sociodemographic analysis of 15-minute city lifestyles. *Journal of Urban Mobility*, 7, 100119.

⁵ Le Roy, M., Tindemans, H., Bastiaens, J. & Verhaegen, K. (2023) Onderzoek naar slimme verdichtingsvoorwaarden via scenariodoorrekeningen en doorwerking in milieueffectbeoordeling, uitgevoerd door SWECO/BUUR en KENTER in opdracht van Departement Omgeving.

⁶ Ontwerp Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030, Vlaamse Regering, 2023

Goederenvervoer

Naast het personenvervoer zal het ruimtelijk beleid ook een impact kunnen hebben op het goederenvervoer. Voor goederenvervoer kan de ruimtelijke organisatie via bundeling van functies ook de goederenstromen bundelen. De beoordeling kijkt ook naar de afstemming tussen economische functies en de aanwezigheid van overslagmogelijkheden om gebruik te kunnen maken van spoor en binnenvaart. Ook hier worden er vanuit de Europese Green Deal en de Vlaams Energie- en Klimaatplan verschillende

doelstellingen geformuleerd rond een modal shift en een vermindering van het aantal voertuigkilometers. Specifiek het aandeel spoor en binnenvaart in de modale verdeling dient te stijgen.

Net als voor het personenvervoer zal er in de beoordeling echter niet gekeken worden naar de impact op de modale verdeling maar wel op de ruimtelijke randvoorwaarden.

Targets

Er zijn geen concrete kwantitatieve targets omtrent de ruimtelijke randvoorwaarden om tot een duurzamere logistieke mobiliteit te komen. Daarom zal er gekeken worden in welke mate het BRV een duurzaam locatiebeleid (ontsluitingen via water en spoor) voor bedrijventerreinen faciliteert.

4.1.2 Beoordelingskader

Subthema	Beoordelingscriteria	Indicatoren en targets
 Duurzaam personenvervoer	Wijzigingen in verplaatsingsbehoeften en -afstanden door versnippering / bundeling van functies (woningen, basisvoorzieningen en economische functies).	Aandeel bevolking dat op een goed gelegen locatie woont. Target: >50 % tegen 2030 – Vlaams Energie en Klimaatplan Aandeel tewerkstellingsplaatsen gelegen op goed bereikbare locaties. Target: >60 % tegen 2030 – Vlaams Energie en Klimaatplan Woondichtheid en bedrijfsvloeroppervlak op locaties met een zeer goede knooppunt waarde en zeer goede voorzieningenniveau. Target: Stijging van 30% tegen 2050 t.o.v. 2015 – Vlaams Energie en Klimaatplan
	Toename / afname van kritische massa voor de uitbouw van hoogwaardig openbaar vervoer en andere mobiliteitsdiensten	Woondichtheid op bewandelbare afstand rond het geheel van strategische collectieve vervoersknopen binnen de ruimtelijke ruggengraat. Target: toename van 50 % tegen 2050 t.o.v. 2015 – Vlaams Energie en Klimaatplan
 Duurzaam goederenvervoer	Wijzigingen in bundeling en consolidatie van goederenstromen en ontsluitingsmogelijkheden via spoor, binnenvaart of andere	Aandeel bedrijventerreinen ontsloten via waterwegen en/of spoor Target: Geen rechtstreekse en kwantitatieve doelstellingen.

4.1.3 Relatie met andere thema's

Ook in de andere thema's komen mobiliteitsaspecten aan bod:

- Eventuele ingrepen op het infrastructuurnetwerk kunnen mogelijks een impact hebben op het subthema 'Ver- en ontsnippering, barrièrewerking van natuurlijke structuren' binnen het thema biodiversiteit door het versterken of afzwakken van de barrièrewerking van infrastructuur.
- in het thema "ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving en erfgoedwaarden" wordt de veranderende ruimte-inname van mobiliteitsinfrastructuur meegenomen in de evolutie van het ruimtebeslag (subthema zorgvuldig ruimtegebruik). Daarnaast worden ook de risico's en kansen voor versnippering en ruimtelijke samenhang door de uitbouw van mobiliteitsnetwerken meegenomen in het subthema ruimtelijke kwaliteit, samenhang en cultuurhistorie;
- In het thema "water" wordt een mogelijke impact op de waterkwaliteit ten gevolge van watertransport opgenomen. Daarnaast kan ruimtebeslag in functie van infrastructuur een impact hebben op waterkwantiteit
- in het thema "gezonde en veilige leefomgeving" worden wijzigingen in de uitstoot en blootstelling van verontreinigende emissies en geluid afkomstig van verkeer meegenomen (subthema milieukwaliteit). Daarnaast wordt ook de impact van verkeersstromen op sociale cohesie meegenomen (subthema ruimtelijke leefkwaliteit en veiligheid).
- in het thema "klimaat" worden mogelijke wijzigingen in broeikasgassen ten gevolge van gewijzigde verplaatsingspatronen en (geïnduceerd) -gedrag geïntegreerd in de beoordeling.



4.2 Impact op het watersysteem

4.2.1 Focus van de beoordeling

Het belang van goede waterkwaliteit en -kwantiteit in de samenleving van de toekomst worden weerspiegeld in de SDG's van de Verenigde Naties. Er worden twee volledige duurzaamheidsdoelstellingen gewijd aan het thema water:



6 – Schoon water en sanitair



14 – Leven in het water

Ook volgende duurzaamheidsdoelstellingen bevatten doelstellingen rond water of hebben een directe invloed op de waterkwaliteit en -kwantiteit:



3 – Goede gezondheid en welzijn (ziekten, vervuiling)



11 – Duurzame steden en gemeenschappen (wateroverlast)



12 – Verantwoorde consumptie en productie (vervuiling)



13 – Klimaatactie (droogte, wateroverlast)



15 – Leven op het land (ecologie zoetwaterecosystemen)

Het is duidelijk dat water een belangrijk milieuthema is dat doorwerkt op een groot aantal duurzaamheidsdoelstellingen. Op Europees en Vlaams niveau zijn er dan ook verschillende kaders omtrent hoe we moeten omgaan met ons water. Eén van de belangrijkste Europese richtlijnen m.b.t. water is de Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG)⁷. De Kaderrichtlijn Water heeft als doel:

1. de verbetering van de waterkwaliteit en het bekomen van goede ecologische toestand van de waterlichamen;
2. het veiligstellen van de watervoorraden;
3. de effecten van droogte en overstromingen verminderen.

⁷Europees Parlement en raad van de Europese Unie. (2000). Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid.

De kaderrichtlijn Water beoogt een 'goede toestand' van de aangeduide watersystemen (oppervlakte- en grondwateren) tegen 2027. Ter uitvoering van de kaderrichtlijn water maakt elke lidstaat om de zes jaar voor elk stroomgebiedsdistrict een stroomgebiedsbeheerplan op. Binnen die plannen gebeurt een gebiedsgerichte aanpak omtrent de verbetering van de (grond)waterstanden en de waterkwaliteit. De stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2028-2033 zijn nog in opmaak en zullen ten laatste tegen 2027 vastgesteld worden.

De milieubeoordeling in het kader van het ruimtelijk beleidsplan zal zich dan ook focussen op elementen die op gewestelijk niveau een impact kunnen hebben op de doelstellingen uit de kaderrichtlijn. Meer specifiek wordt voor het aspect water op een kwalitatieve wijze onderzocht wat de impact van het beleidsplan ruimte is op de ruimte voor water, grondwater en wateroverlast.

Kenmerkend voor dit type milieubeoordeling is dat specifieke ruimtelijke locaties van ingrepen niet vastliggen en dat het studiegebied hele gewest kan beslaan. De beoordeling van de milieueffecten op vlak van het watersysteem focust zich op een kwalitatieve aftoetsing aan de vooropgestelde normen en waarden. Er zal met andere woorden een toetsing aan de doelstellingen uit de waterbeleidsplannen gebeuren zonder een kwantitatieve analyse en modelleringen uit te voeren. Voor de effectbeoordeling van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen focussen we bijgevolg vooral op de aspecten die door het ruimtelijk beleid (kunnen) beïnvloed worden.

Ruimte voor (oppervlakte)water

Eén hoofddoelstelling voor (oppervlakte)water is een goede kwaliteit en een goede ecologische toestand van de waterlichamen. Verschillende ruimtelijke componenten hebben daarbij een impact op de kwaliteit en de ecologische toestand van de waterlichamen. Zo vermindert verharding de natuurlijke infiltratie van regenwater naar het grondwater. Daarnaast voert het afstromend stedelijk water vaak verontreinigingen met zich mee en hebben overstorten, waarbij ongezuiverd afvalwater direct in rivieren terechtkomt tijdens hevige regenval, eveneens een impact op de wa-

terkwaliteit. Om tot een goede ecologische toestand te komen zijn een goede structuurkwaliteit en ruimte voor overstroming, oevers, meanders enzovoort cruciaal. De natuurlijke valleigebieden dienen gevrijwaard te worden. Er bevinden zich echter vaak harde bestemmingen in natuurlijke valleigebieden, te herkennen op als de van nature overstroombare gebieden.

We beoordelen dit aspect onder de noemer 'ruimte voor water'.

Targets

Er zijn geen concrete ruimtelijke targets om af te toetsen in welke mate het ruimtelijk beleid bijdraagt tot de doelstelling omtrent 'de verbetering van de waterkwaliteit en het bekomen van goede ecologische toestand van de waterlichamen' van de Kaderrichtlijn water.

Zoals hierboven gekaderd is de hoeveelheid verharding (en harde bestemmingen) binnen de natuurlijke valleigebieden hier dus de belangrijkste ruimtelijke component. Binnen dit beoordelingscriterium wordt er dus onderzocht in welke mate er ruimte voor water wordt gecreëerd. Dit wordt afgetoetst via volgende indicator:

Hectaren ruimte voor water (van nature overstroombaar), dat niet is ingenomen door een harde bestemming

Grondwater en droogte

De beschikbaarheid van (zoete) watervoorraden is afhankelijk van de toevoer (neerslag, infiltratiemogelijkheden) enerzijds, en van het gebruik ervan anderzijds. Het gebruik wordt reeds opgevolgd door de waterbeheerder en wordt geregeld op projectniveau. Dit wordt op dit strategisch niveau niet verder beschouwd. Aan de toevoerzijde is er wel een duidelijke link tussen ruimtegebruik en beschikbaarheid van water. De beoordeling ten aanzien van dit aspect zal zich dan ook hierop focussen. Het effect wordt kwalitatief beschreven, gezien de aard van het plan.

Wijzigingen in ruimtebeslag hebben gevolgen voor waterkwantiteit, wat weer een impact heeft op de aanvulling en het behoud van de grondwatervoorraden. Een hoog ruimtebeslag zet de biofysische capaciteit van land en bodem – de ruimte nodig voor het onderhouden van ecosysteemdiensten zoals waterbuffering en -filtering – onder druk. De bodemafdekking die gepaard gaat met ruimtebeslag verhoogt bovendien het risico op overstromingen én tegelijk waterschaarste. Doorheen de jaren is het ruimtebeslag in Vlaanderen gestegen tot ongeveer 32%⁸.

Targets

Voor het subthema grondwater en droogte wordt het ruimtebeslag als belangrijkste ruimtelijke component gezien. De beoordeling zal dan ook kwalitatieve bespreking zijn van de resultaten uit de het thema ruimte waar de evolutie in het ruimtebeslag besproken wordt.

Wateroverlast

Het derde subthema hangt nauw samen met de derde doelstelling van de Kaderrichtlijn Water: de effecten van droogte en overstromingen verminderen. Een tweede belangrijke richtlijn, die verder bouwt op de Kaderrichtlijn Water, is de Overstromingsrichtlijn (2007/60/EG)⁹. De richtlijn heeft tot doel “**de risico's op overstromingen beter in te schatten en maatregelen te nemen om negatieve effecten van overstromingen** op zowel de gezondheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed en de economische bedrijvigheid **te beperken**”.

Het ruimtelijk beleid kan een wezenlijke impact hebben op het al dan niet voorkomen van overstromingen en wateroverlast. Overstromingen zijn natuurlijke gebeurtenissen, die in principe niet altijd problemen dienen te veroorzaken. Echter komen deze onder invloed van klimaatverandering en ruimtelijke ingrepen steeds vaker voor. We spreken dan van wateroverlast als er schade of overlast veroorzaakt wordt aan mensen of infrastructuur. In Vlaanderen wonen bijna 550 000 mensen in overstromingsgevoelig gebied, waarvan 67 000 in overstroombaar gebied met grote kans¹⁰. Ruimtelijk beleid bepaalt mee in welke mate een overstroming kan plaatsvinden en in hoeverre deze schade zal berokkenen.

Targets

De target voor dit subthema is het beperken van het aantal mensen die wonen in overstromingsgevoelig gebied (met grote kans). Er is hierbij geen concrete kwantitatieve doelstelling omtrent het maximaal aantal mensen dat in overstromingsgevoelig gebied mag wonen. Er wordt dus algemeen getoetst of het aantal mensen in overstromingsgevoelig gebied verminderd als gevolg van het BRV.

⁸ <https://indicatoren.omgeving.vlaanderen.be/indicatoren/ruimtebeslag>

⁹ Europees Parlement en raad van de Europese Unie (2007). Richtlijn 2007/60/EG van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's

¹⁰ <https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/water/overstromingen/hoe-groot-is-de-overstromingskans-in-vlaanderen/indicator-overstromingsgevaar-overstromingsrisico>

4.2.2 Beoordelingskader

Subthema	Beoordelingscrit	Indicatoren en targets
 Ruimte voor water	Mate waarin het BRV ruimte vrijwaart voor water (natuurlijke valleigebieden)	Hectaren ruimte voor water (van nature overstroombaar), dat niet is ingenomen door een harde bestemming. (geen rechtstreekse target, achterliggend doel: waterlichamen in goed ecologische toestand - Kaderrichtlijn Water en Vlaamse Stroomgebiedsbeheersplannen)
 Grondwater en droogte	Wijziging van het bijkomend ruimtebeslag (thema ruimte)	Aandeel van de grondwaterlichamen in goede kwantitatieve staat Target: 100% tegen 2027 – Kaderrichtlijn Water en Vlaamse Stroomgebiedbeheersplannen Bijkomend ruimtebeslag (geen rechtstreekse target, achterliggend doel: grondwaterlichamen in goede kwantitatieve staat - Kaderrichtlijn Water en Vlaamse Stroomgebiedsbeheersplannen)
 Wateroverlast	Wijziging in aantal huishoudens dat in overstroombaar gebied woont	Aantal inwoners/woningen in overstroombare gebieden (geen rechtstreekse target, achterliggend doel: impact van wateroverlast beperken - Kaderrichtlijn Water en Vlaamse Stroomgebiedsbeheersplannen)

4.2.3 Relatie met andere thema's

Voor het thema “water” zijn onder meer volgende relaties van belang:

- Relatie met het thema “biodiversiteit”: kwaliteit van water, beschikbaarheid van water en (licht) hinder hebben een invloed op habitatkwaliteit of de leefgebieden van soorten (soortenrijkdom)
- Relatie met het thema “ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving”: gezien landbouw mogelijks een effect heeft op bodem- en waterkwaliteit. Gezien ruimtebeslag een effect heeft op waterkwantiteit.
- Relatie met het thema “klimaat”: Binnen het thema klimaat komt het aspect droogte aan bod. Er bestaat een duidelijke relatie tussen de (toegenomen) droogte en (toegenomen) kans op



4.3 Impact op de biodiversiteit

4.3.1 Focus van de beoordeling

Biodiversiteit is een essentieel aspect van onze natuurlijke leefomgeving. Dit thema krijgt binnen de SDG's aandacht onder de doelstellingen:



14 – leven onder water



15 – leven op het land

Op Europees niveau is er een ondertussen een sterk kader omtrent biodiversiteit ontwikkeld. Om te beginnen is er het Natura2000 netwerk. Dit is een Europees netwerk van gebieden die door de lidstaten van de Europese Unie werden aangewezen als Speciale Beschermingszone ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Deze gebieden zijn aangeduid om Europees beschermde habitattypes en soorten de kans te geven duurzaam te overleven en zo de Europese biodiversiteit te bewaren.

In 2020 werd de Europese Biodiversiteitsstrategie 2030 gepresenteerd, kaderend in de Green Deal. De strategie streeft naar het aanpakken van directe en indirecte oorzaken van het biodiversiteitsverlies en een tanende natuur.

In 2024 werd de Europese Natuurherstelwet aangekomen in kader van de Europese biodiversiteitsstrategie. De natuurherstelwet bevat volgende doelstellingen op Europees niveau:

- in 2030 zijn minstens 30% van de aangetaste land- en zeehabitats in de EU hersteld.
- in 2050 zijn van deze habitats 90% hersteld
- 30% van de drooggelegde veengebieden die voor de landbouw worden gebruikt tegen 2030 te herstellen, en 50% tegen 2050 (een lager percentage is mogelijk voor landen waar dit niet haalbaar is)
- meer en verschillende landschapselementen aan te brengen op landbouwgrond (zoals heggen, bloemstroken, braakland, vijvers en fruitbomen)
- tot 2030 geen nettoverlies aan groene ruimte ten opzichte van het jaar waarin de natuurherstelregels in werking treden (tenzij de stedelijke omgeving al voor 45% uit groene ruimte bestaat)
- een toename van de met bomen bedekte oppervlakte in steden

De Europese lidstaten dienen deze doelstellingen te verankeren in een natuurherstelplan per land. Het Vlaams natuurherstelplan is momenteel nog in opmaak en het is dus nog niet duidelijk hoe deze doelstellingen er zul-

len uitzien op Vlaams niveau. Indien het natuurherstelplan (of een ontwerp ervan) wordt goedgekeurd tijdens de opmaak van dit plan-MER zullen de Vlaamse doelstellingen worden meegenomen.

Biodiversiteit kent een sterke ruimtelijke component. Het Beleidsplan Ruimte kan een sterke impact hebben op de ruimte voor natuur binnen Vlaanderen. Hierbij kan ruimte voor natuur worden ingenomen, of ontstaat extra ruimte voor natuurontwikkeling. Dit kan gaan om aaneengesloten ruimte met natuur(ontwikkeling) als hoofd-functie, in de vorm van structurele bosaanplantingen, versterkingen van valleigebieden, inrichten van Nationale parken of uitbreiden van beschermde gebieden... Evengoed echter kan het ruimtelijk beleid invloed hebben op de ecologische (op)waardering van andere ruimtegebruiksfuncties: waardevol grasland in landbouwgebied of waardevolle kleine landschapselementen in bijvoorbeeld de open ruimte of het stedelijk weefsel.

Binnen deze beoordeling ligt de focus op drie elementen: de creatie of wijziging van ecotopen en habitats, de ontsnippering en barrièrewerkign en tenslotte de verstoring van natuurgebieden.

Op strategisch niveau doen we geen kwantitatieve beoordeling op ecotoopinname, maar wordt onderzocht welke aspecten van de beleidsvisie impact kunnen hebben op de ruimte voor natuur. Deze impact wordt steeds beoordeeld met een focus op de grotere natuurlijke gehelen en structuren binnen Vlaanderen.

Ecotoop- en habitatcreatie

Een eerste aspect betreft de ruimte voor natuurgebieden. Het gaat dan over het realiseren van de oppervlakte-doelstellingen die er zijn op Vlaams en Europees niveau voor beschermde natuur.

Essentieel is dus dat er geen netto verlies is aan groene ruimte. Daarnaast moet ook een bepaalde oppervlakte voorzien worden voor beschermd natuurgebied en moeten de habitats hersteld worden. Gezien er nog geen Vlaams natuurherstelplan met concrete oppervlaktes is wordt voorlopig rekening gehouden met de Europese doelstellingen.

Inzake ecotoopcreatie of -inname op kleinere schaal (impact op kleine landschapselementen) wordt getracht algemene trends te beschrijven. Net zo goed wordt op kwalitatieve wijze nagegaan hoe het beleidsplan bijdraagt aan de ecologische duurzaamheid van de bebouwde ruimte, door bijvoorbeeld het verstrekken van groenblauwe netwerken in bebouwd gebied. Op kwalitatieve wijze wordt ingeschat in hoeverre het ruimtelijk beleidsplan bijdraagt aan Vlaamse en Europese oppervlakte- en kwaliteitsdoelstellingen voor natuur. Het plan-MER gaat dus geen kwantitatieve uitspraken doen over het behalen van de oppervlaktes. Wel zal het kwalitatief trendmatige uitspraken doen over de evolutie in de oppervlaktes.

Targets

De natuurherstelwet bevat volgende doelstellingen op Europees niveau:

- tot 2030 geen nettoverlies aan groene ruimte ten opzichte van het jaar waarin de natuurherstelregels in werking treden (tenzij de stedelijke omgeving al voor 45% uit groene ruimte bestaat)
- in 2030 zijn minstens 30% van de aangetaste land- en zeehabitats in de EU hersteld.
- in 2050 zijn van deze habitats 90% hersteld
- 30% van de drooggelegde veengebieden die voor de landbouw worden gebruikt tegen 2030 te herstellen, en 50% tegen 2050 (een lager percentage is mogelijk voor landen waar dit niet haalbaar is)
- meer en verschillende landschapselementen aan te brengen op landbouwgrond (zoals heggen, bloemstroken, braakland, vijvers en fruitbomen)
- een toename van de met bomen bedekte oppervlakte in steden

Oppervlakte en kwaliteitsdoelstellingen van het Natura2000 netwerk, zoals bepaald door de Habi-

Ontsnippering en barrièrewerking

De negatieve impact van versnippering op de duurzame instandhouding van gebieden en populaties ontstaat door enerzijds het verlies aan leefgebied en anderzijds het effect van isolatie. Verlies van leefgebied leidt ertoe dat de habitatdiversiteit en –kwaliteit afneemt. De overgebleven habitats zijn onderhevig aan verhoogde randeffecten en herbergen deze kleinere populaties. Resultaat is een verminderde kans op duurzame instandhouding van de betreffende populaties. Versnippering kan ook bijdragen tot de fysieke en genetische isolatie van populaties. Het opheffen van barrières (ontsnippering) in het landschap of het linken van bestaande natuurbijgebieden kan dan weer positieve effecten met zich meebrengen.

De beoordeling voor dit thema zal zich focussen op de invloed van het Beleidsplan Ruimte op de robuustheid van het ecologisch netwerk, en mogelijke impact op

bijzondere natuurwaarden en kwetsbare soorten binnen dit netwerk. De robuustheid van het ecologisch netwerk wordt bepaald aan de fijnmazigheid ervan, de grootte van natuurwaarden binnen het netwerk, en de mogelijk bijkomende ruimtedruk uit de omgeving. Immers, bij voorzien van bijkomende ruimte voor de verschillende functies zal het hergebruik van ruimte, ontharding en aansnijden van nieuwe ruimte een impact hebben op de kwaliteit van natuurwaarden binnen het ruimtebeslag of in de omgeving ervan. Bij beoordeling van het plan wordt zo nagegaan of de nieuwe beleidslijnen het huidige netwerk versterken door bijvoorbeeld creatie van habitat, ontsnippering en het afzwakken van ecologische barrières en randeffecten. Ook wordt kwalitatief ingeschat welke randvoorwaarden er noodzakelijk zijn om negatieve impact op de biologische subthema's te verhinderen of af te zwakken.

Verstoring

Deze effecten rond ecotoopwijzigingen en ver- en ontsnipperende effecten kunnen kwalitatief worden vertaald naar effecten van verstoring op beschermde gebieden in het studiegebied. Bij kleinere en meer versnipperde natuurgebieden, treden meer randeffecten op, die een negatieve impact hebben op de instandhoudingsdoelstellingen en biodiversiteit in

het algemeen van de natuurgebieden. Elementen die de kwaliteit van het habitat en zijn soortenrijkdom mee bepalen, zoals verdroging, vernatting, water- en luchtkwaliteit, komen aan bod in het subthema verstoring. Het ruimtelijk beleid bepaalt in sterke mate hoeveel randeffecten er spelen.

Targets

Het mestactieplan bevat verschillende doelstellingen omtrent de oppervlakte van ecosystemen waarvan de draagkracht voor vermesting of verzuring wordt overschreden.

- - 30% oppervlakte ecosystemen waar draagkracht voor vermesting of verzuring wordt overschreden tov 2005
- Terugdringen hoeveelheid oppervlakte natuur (tot < 61%) waar vermesting wordt overschreden
- Terugdringen hoeveelheid oppervlakte natuur (tot < 46%) waar verzuring wordt overschreden

Het plan-MER gaat daarbij geen kwantitatieve uitspraken doen over de oppervlaktes ecosystemen waarvoor de drempelwaardes al dan niet worden behaald. Wel zal het kwalitatief trendmatige uitspraken doen over de hoeveelheid ecosystemen waar vermesting en verzuring impact op hebben.

4.3.2 Beoordelingskader

Subthema	Beoordelingscriteria	Indicatoren en targets
 Ecotoop/habitat verlies-creatie - wijziging	• Toename/afname van areaal bestaande natuurkernen • Creatie nieuwe natuur in hoofd- of neven-functie • Bijdrage tot Vlaamse en Europese oppervlakte-doelstellingen voor beschermde natuur	Beschermde natuurgebied Target: >30% van het Europese landoppervlak tegen 2030 – Europese Green Deal Habitats hersteld Targets: >30% van de aangetaste habitats in EU tegen 2030 en >90% tegen 2050 – Natuurherstelwet Nettoverlies aan groene ruimte Target: 0 ha nettoverlies ten opzicht van het jaar waarin natuur-herstel-regels in werking treden tegen 2030 – Natuurherstelwet
 Ver- en ontsnippering	• Toename/afname van de connectiviteit van het natuurlijke netwerk • Wijzigingen aan (natuurlijke loop van) waterlopen • Toename/afname van randeffecten (door intensivering landbouw, diversifiëring open ruimte...) • Wijzigingen aan de (barrièrewerking van) het infrastructuurnet • Mate van aandacht voor stapstenen voor natuur in het stedelijke weefsel en de landbouwmatrix	Ecologisch divers landbouwlandschap Target: >10% tegen 2030 – Europese Green Deal Aaneengesloten planologisch groengebied (met ontsnipperingsgraad als indicator)¹¹ Functionele connectiviteit van beschermde gebieden¹² Target: Tegen 2030 is 30% van het landoppervlak beschermd via goed verbonden gebieden – CBD GBF (Convention on Biological Diversity: The Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework) Bosverbondenheid¹³
 Verstoring	• Toename/afname van randeffecten • Toename/afname van de mate waarin natuurgebieden gebufferd zijn tegen verstoring van buitenaf	Oppervlakte van ecosystemen waar draagkracht voor vermeting of verzuring wordt overschreden tov. 2005 Target: 30% minder tegen 2030 – MAP Hoeveelheid oppervlakte natuur waar vermeting/verzuring wordt overschreden Target: <61/46 % tegen 2030 – MAP

¹¹ <https://www.vlaanderen.be/inbo/indicatoren/aaneengesloten-planologisch-groengebied>

¹² <https://www.vlaanderen.be/inbo/indicatoren/functionele-connectiviteit-van-beschermde-gebieden>

¹³ <https://www.vlaanderen.be/inbo/indicatoren/bosverbondenheid>

4.3.3 Relatie met andere thema's

Voor het thema "biodiversiteit" zijn onder meer volgende relaties van belang:

- Relatie met het thema "klimaat", omwille van de rol die natuurgebieden kunnen spelen bij zowel het temperen van de gevolgen van klimaatverandering (bijvoorbeeld captatie, buffering en opslag van water en verkoeling bij hitte) als het vasthouden van broeikasgassen door vegetatie en bodem.
- Relatie met het thema "mobiliteit en bereikbaarheid"; Eventuele ingrepen op het infrastructuurnetwerk kunnen mogelijks een impact hebben op het subthema 'Ver- en ontsnippering, barrièrewerking van natuurlijke structuren' door het versterken of afzwakken van de barrièrewerking van infrastructuur. Het beheer en onderhoud van dergelijke structuren kan impact hebben op dit subthema. Dit is echter minder relevant op dit strategisch niveau, maar eerder op projectniveau.
- Relatie met het thema "gezonde en veilige leefomgeving" omdat er een duidelijke link is te leggen tussen de aanwezigheid en bereikbaarheid van groen(blauwe) structuur en menselijk welzijn en tussen water- en luchtkwaliteit en menselijke gezondheid.
- Relatie met het thema "kwaliteit van de leefomgeving en erfgoedwaarden", onder meer omwille van de ruimte die moet gereserveerd worden voor natuur. Verder zijn veel landschappen en dorpszichten beschermd als erfgoed omwille van historische landschapsaspecten die eveneens ecologisch van belang zijn (kleine landschaps- elementen, dreven, historische bossen, natuurverbindingen in stedelijke context, ..).
- Relatie met het thema "water", aangezien natuurgebieden een rol kunnen spelen in het opvangen van water en ruimte bieden voor infiltratie, en zo positief kunnen bijdragen tot het voorkomen van droogte en wateroverlast. Verder spelen natuurlijke ecosystemen een vitale rol in de natuurlijke zuivering van water, wat positief kan bijdragen tot de waterkwaliteit.



4.4 Impact op de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving

4.4.1 Focus van de beoordeling

Onze leefomgeving wordt gekenmerkt door de wisselwerking tussen verschillende ruimtebehoevende functies en hun relatie met de omgeving. In Vlaanderen heeft de sterke functionele spreiding en de relatief lage bouwdichtheid in bebouwde gebieden geleid tot een sterk versnipperde en in omvang krimpende open ruimte en een verlies van de kwaliteit van waardevolle cultuurlandschappen.

Binnen de SDG's is er geen specifieke doelstelling omtrent 'ruimte' gezien heel wat duurzaamheidsaspecten een duidelijke ruimtelijke component kennen. Specifiek omtrent het ruimtegebruik binnen ons nederzettingspatroon is volgende doelstelling wel relevant:



SDG 11 – Duurzame steden en gemeenschappen

Daarbij valt onder target 11.3 de volgende doelstelling:

Ratio of land consumption rate to population growth rate

Op internationaal of Europees niveau is er geen equivalent van een ruimtelijk beleidsplan. Heel wat internationale of nationale wetten en strategieën bepalen echter doelstellingen die ruimtelijk van aard zijn. Onder biodiversiteit, water, ... In die zin is er geen rechtstreeks hoger ruimtelijk plan om het BRV aan te toetsen maar zit de ruimtelijke toetsing net verspreid over de verschillende thema's.

Er is echter één specifieke ruimtelijke Europese doelstelling die zeer relevant is voor deze beoordeling.

Targets

In een stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik in Europa¹⁴ stelt de Europese Commissie volgende doelstelling voor:

Tegen 2050 wordt de nettoruimtebeslagwaarde afgebouwd tot nul

Bekender onder de noemer "no net land take". Het ruimtebeslag wordt in Vlaanderen als volgt gedefinieerd¹⁵:

Ruimtebeslag is het deel van de ruimte dat ingenomen wordt door onze nederzettingen – dus dienend voor huisvesting, industrie, handel, diensten, transport, recreatie – en land- en tuinbouwinfrastructuur, zoals stallen en serres. Ook tuinen, parken en sportterreinen maken deel uit van het ruimtebeslag. Gebieden met landbouwteelten, weiden en natuur zijn geen ruimtebeslag.

¹⁴ Europese Commissie (20.09. 2011). Stappenplan voor een efficiënt hulpbronnengebruik in Europa (COM(2011) 571);

¹⁵ Indicator Ruimtebeslag, Departement Omgeving

Deze ambitie werd opnieuw opgenomen in het zevende Environmental Action Programme (EAP 7)¹⁶ om verder te bouwen op de Europa 202 strategie en bij te dragen aan de Europese milieu- en klimaatdoelstellingen.

De focus binnen deze beoordeling gaat dus naar het subthema ‘zorgvuldig ruimtegebruik’ waar het bijkomend ruimtebeslag de indicator is en waarbij No Net Land Take de duidelijke target is naar 2050.

4.3.2 Beoordelingskader

Subthema	Beoordelingscriteria	Indicatoren en targets
 Zorgvuldig ruimtegebruik	Wijziging van het bijkomend ruimtebeslag	Bijkomend ruimtebeslag Target: No Net Land Take 2050 – EU

4.4.3 Relatie met andere thema's

Voor het thema “ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving en erfgoedwaarden” zijn onder meer volgende relaties van belang:

Het aspect ruimtebeslag is van belang voor verschillende andere thema's en zal ook in thema's water, biodiversiteit

- Relatie met het thema “mobiliteit en bereikbaarheid” omdat de ruimtelijke verdeling van functies bepalend is voor de verplaatsingsbehoeften en -afstanden. Daarnaast kan de uitbouw van een mobiliteitsnetwerk bestaande relaties tussen functies versterken/versnipperen.

- Relatie met het thema “biodiversiteit” omdat natuur een zekere ruimtebehoefte heeft en er een wisselwerking bestaat tussen natuur en een kwalitatieve leefomgeving. De intrinsieke waarden van natuur komen aan bod binnen het thema biodiversiteit
- Relatie met het subthema “wateroverlast en droogte” omdat ruimtebeslag een belangrijke impact heeft op waterinfiltratie, waterbuffering en watercaptatie.
- Relatie met het thema “gezonde en veilige leefomgeving”: omdat de omgeving en de organisatie ervan een impact hebben op gezonde keuzes die worden gemaakt (vb. actieve mobiliteit, rustplaatsen in de openbare ruimte...)
- Relatie met het thema “klimaat” omdat hernieuwbare energie en water een zekere ruimtevrage hebben,

¹⁶ Europees Parlement en raad van de EU (2013). Besluit inzake een nieuw algemeen milieuactieprogramma voor de Europese Unie voor de periode tot en met 2020 “Goed leven, binnen de grenzen van onze planeet” (1386/2013/EU)



4.5 Impact op het klimaat en gevoeligheid aan de gevolgen van klimaatverandering

4.5.1 Focus van de beoordeling

Klimaat is een essentieel onderdeel van onze maatschappij en leefomgeving. Het thema krijgt binnen de SDG's dan ook een duurzaamheidsdoelstelling op zichzelf, daarnaast koppelen de Verenigde Naties nog volgende duurzaamheidsdoelstellingen aan het thema klimaat¹⁷:



7 – Betaalbare en duurzame energie



11 – Duurzame steden en gemeenten



12 – Verantwoorde consumptie en productie



13 – Klimaatactie



14 – Leven in het water



15 – Leven op het land

SDG13 Klimaatactie richt zich als doelstelling specifiek op het nemen van dringende maatregelen ter bestrijding van klimaatverandering en de gevolgen ervan. De andere doelstellingen houden indirect verband met het thema klimaat. Samen dragen deze doelen echter bij aan een breed scala van maatregelen en initiatieven die nodig zijn om klimaatverandering effectief aan te pakken.

Klimaatmitigatie – Landgebruik

Binnen deze beoordeling van het BRV ligt de focus op de strikt ruimtelijke elementen die een impact hebben op klimaatmitigatie via landgebruik en -beheer. De focus van deze beoordeling ligt op de wijze waar-

op land wordt gebruikt, veranderd en beheerd in de LULUCF-sector (Land Use, Land-Use Change, and Forestry), aangezien dit een directe invloed heeft op de koolstofopslag.

Targets

Op zowel Europees als Vlaams niveau worden verschillende doelstellingen geformuleerd ifv het wijzigen in broeikasgasemissies of in het potentieel voor het vastleggen van emissies:

¹⁷ https://sdgs.un.org/goals/goal13#targets_and_indicators

Doelstelling 2030:

- Netto 310 miljoen ton CO₂e aan broeikasgassen uit de atmosfeer verwijderen in de LULUCF-sector¹⁸ voor de periode 2026-2030 [Voorstel tot aanpassing van de Fit for 55 (Europa - voorstel tot aanpassing van de LULUCF-verordening)]¹⁹
- Geen netto afname van koolstofvoorraden vastgelegd in diverse vormen van landgebruik t.o.v. 2021 (i.e. “no-debit rule”) [Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030]²⁰

Doelstelling 2050:

- scope van de verordening uitbreiden zodat ook de broeikasgasemissies afkomstig van de landbouwsector erdoor gevat worden (waarbij alle broeikasgasemissies door landgebruik, bosbouw en landbouw samen tegen 2035 in evenwicht worden gebracht met verwijderingen uit deze drie sectoren) [Voorstel tot aanpassing Fit for 55 (Europa - voorstel tot aanpassing van de LULUCF-verordening)]
- blijvende stijging of stabilisatie op een hoog niveau van het koolstofgehalte in landbouwbodems en maximalisatie van koolstofopslag in natuur- en bosgebieden rekening houdend met het gewenste natuurdoeltype [Vlaamse klimaatstrategie 2050]

Klimaatmitigatie – Energie reductie

Naast het landgebruik speelt energie reductie een tweede belangrijke pijler inzake klimaatmitigatie. De wijze waarop energie wordt gebruikt, geproduceerd en bespaard in verschillende sectoren heeft een directe invloed op de uitstoot van broeikasgassen. Er

zal in dit onderzoek niet afgetoetst worden hoe groot de energie reductie bedraagt. Wel zal er bekeken worden in welke mate het BRV de ruimtelijke randvoorwaarden voor een energie reductie faciliteert.

Targets

Op Vlaams niveau worden twee doelstellingen geformuleerd ifv energiereductie tegen 2030:

- productie van 28.512 GWh hernieuwbare energie in 2030 [Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030]
- energiebesparing van 84.062 TWh [Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030]

¹⁸ Sector landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw

¹⁹ Europese Commissie (2021). Voorstel tot aanpassing van Verordening (EU) 2018/841 wat betreft het toepassingsgebied, vereenvoudiging van de nalegingsvoorschriften, vaststelling van de streefcijfers voor de lidstaten voor 2030 en de verbintenis tot de collectieve verwezenlijking van klimaatneutraliteit in de sector landgebruik, bosbouw en landbouw tegen 2035.

²⁰ Bijlage IIa bij het voorstel tot aanpassing van de LULUCF-verordening voorziet voor België een netto reductie van 1352 kton CO₂e in 2030. Tussen vandaag en 2030 moeten de vastleggingen in de LULUCF-sector in België dus evolueren van een situatie waarbij de vastleggingen in evenwicht zijn met de emissies tot een netto vastlegging van 1352 kton per jaar.

Klimaatadaptatie – Hitte

Daarnaast kijken we ook naar klimaatadaptatie. Hierbij onderzoeken we op een kwalitatieve manier in hoeverre de realisatie van het Beleidsplan Ruimte kan bijdragen aan het milderen van de gevolgen van klimaatverandering, met focus op hitte. Hierbij evalu-

eren we hoe beleidsopties de omgeving weerbaarder maken tegen hittestress en bijdragen aan het verbeteren van de hittebestendigheid van onze leefomgeving.

Targets

Op zowel Europees als Vlaams niveau worden verschillende doelstellingen geformuleerd ifv klimaatadaptatie.

Doelstelling 2030:

- voortdurende vooruitgang boeken om het adaptatievermogen te vergroten, de veerkracht te vergroten en de kwetsbaarheid voor klimaatverandering te verminderen [Europese Klimaatwet – Green Deal]
- Klimaatadaptatie slimmer, sneller en systemischer maken [Green Deal]²¹
- adaptatieplan bestaande uit 6 strategieën [Vlaams Adaptatieplan 2021 – 2030]²²
 - Vlaanderenbrede groenblauwe infrastructuur
 - Waterbeschikbaarheid en watergebruik
 - Ruimte voor water in functie van waterveiligheid en droogtepreventie
 - Herstel en klimaatbestendig beheer van natuur, bos en open ruimte
 - Gezondheidsbeleid
 - Samenwerken en coördineren

Doelstelling 2050

- klimaatbestendig zijn [Green Deal - EU Adaptatiestrategie]
- een klimaatadaptieve ruimte, samenleving, gebouwen, (mobiliteits)infrastructuur, industrie en landbouw [Vlaamse klimaatstrategie 2050]

²¹ Europese commissie (2021). EU Strategie voor Adaptatie aan Klimaatverandering.

²² Het Vlaams Adaptatieplan 2013-2020 is intussen deels achterhaald door de vastgestelde klimaatrevoluties en geeft geen afdoende antwoord meer op de uitdagingen waar Vlaanderen voor staat. Vlaanderen werkt daarom aan een adaptatieplan voor de periode 2021-2030, dat echter nog niet formeel is vastgesteld.

4.5.2 Beoordelingskader

Subthema	Beoordelingscriteria	Indicatoren en targets
	Wijzigen in broeikasgasemissies of in het potentieel voor het vastleggen van emissies al gevolg van landgebruik .	Aandeel CO₂e dat uit de atmosfeer verwijderd wordt in de LULUCF-sector Target: netto 310 miljoen ton CO₂e aan broeikasgasen uit de atmosfeer verwijderen in de LULUCF-sector voor de periode 2026-2030 – Voorstel tot aanpassing van de Fit for 55 – voorstel tot aanpassing van de LULUCF-verordening Verandering in koolstofvoorraden in verschillende vormen van landgebruik, zoals bossen, graslanden, landbouwgrond en stedelijke gebieden Target: Geen netto afname van koolstofvoorraden vastgelegd in diverse vormen van landgebruik t.o.v. 2021 – Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021 - 2030
	Wijzigen in broeikasgasemissies als gevolg van energiereductie .	Aandeel hernieuwbare energie (wind-, zon- en biomassa) Target: Productie van 28.512 GWh hernieuwbare energie in 2030 – Vlaams Energie- en klimaatplan 2021 - 2030
	Wijzigingen in de weerbaarheid tegen de gevolgen van klimaatverandering met name hittestress.	Aandeel oppervlakte groen, gemiddelde boomkruinbedekking, oppervlakte verharding, aandeel schaduw, etc. Target: Geen rechtstreekse en kwantitatieve doelstellingen.

4.5.3 Relatie met andere thema's

Voor het thema Klimaat zijn onder meer volgende relaties van belang:

- Relatie met het thema Mobiliteit en bereikbaarheid omdat verplaatsingsbehoeften en -patronen en multimodale bereikbaarheid een invloed hebben op de hoeveelheid broeikasgassen die door de verschillende transportmodi worden uitgestoten.
- Relatie met het thema Biodiversiteit, omwille van onder meer de rol die natuurgebieden kunnen spelen bij zowel het vasthouden van broeikasgassen in bodem en vegetatie als bij het temperen van de gevolgen van klimaatverandering (door bijvoorbeeld verkoeling of het bufferen van water).
- Relatie met het thema Water omdat er een duidelijke relatie bestaat tussen de beschikbaarheid van water en de (toegenomen) kans op droogte en op overstromingen.
- Relatie met het thema Gezonde en veilige leefomgeving omdat er een duidelijke relatie is tussen de (toegenomen) kans op droogte, overstromingen, wateroverlast en hittestress en gezondheid en veiligheid.



4.6 Impact op gezonde en veilige leefomgeving

4.6.1 Focus van de beoordeling

Onze gezondheid wordt mede bepaald door de omgeving waarin we leven. Het thema gezondheid krijgt binnen de SDG's een duurzaamheidsdoelstelling 'Gezondheid en welzijn' toegewijd. De targets die hieraan verbonden zijn focussen zich vooral op het medisch aspect van gezondheid en minder het ruimtelijke aspect. Daarom kijken we ook naar SDG 11, waar gezondheid in stedelijke context toegankelijkheid van publieke ruimte en groen) als target wordt benoemd.

De Verenigde Naties koppelen het thema aan de volgende duurzaamheidsdoelstellingen:



3 – Goede gezondheid en welzijn

(aantal doden en zieken ten gevolge van schadelijke stoffen in de lucht, water en bodem reduceren)



11 – Duurzame steden en gemeenschappen

(inclusieve, veilige en toegankelijke groene publieke ruimte)

Een gezonde en veilige leefomgeving wordt enerzijds bepaald door de milieukwaliteit van de leefomgeving en anderzijds door de mogelijkheden die de leefomgeving biedt om een gezond leven te leiden. Gezondheid is een holistisch begrip en wordt door veel verschillende factoren beïnvloed. In de beoordeling van gezondheid focussen we op de aspecten die de gezondheid op een ruimtelijke manier kunnen beïnvloeden, enigszins meetbaar zijn en duidelijke targets hebben. Voor gezondheid zal er op kwalitatieve wijze worden onderzocht wat de impact is van het BRV op de luchtkwaliteit, het geluidsklimaat en de aanwezigheid van groen. Kenmerkend aan een strategische beoordeling is dat de specifieke locaties van bepaalde maatregelen en doelstellingen niet vast liggen en dus het hele studiegebied, in dit geval het hele gewest, behelst. Daarom zal er een kwalitatieve toetsing gebeuren aan de gezondheidsdoelstellingen omtrent luchtkwaliteit, geluidsklimaat en groen, waarbij de effectenbeoordeling zich focust op de ruimtelijke aspecten deze gezondheidsthema's.

Milieukwaliteit - Lucht en geluid

De **milieukwaliteit** wordt voornamelijk bepaald door de luchtkwaliteit en het geluidsklimaat van de woonomgeving. Dit is in hoge mate afhankelijk van de locatie en de activiteiten die er plaatsvinden.

De **luchtkwaliteit** in Vlaanderen is het resultaat van emissies van luchtverontreinigende stoffen in Vlaanderen zelf en van aanvoer van buiten Vlaanderen. De emissies kunnen van natuurlijke of antropogene oorsprong zijn. Antropogene emissies vinden hun oorsprong bij de verschillende sectoren: industrie, transport, huishoudens, landbouw en handel en diensten.

Meteorologische omstandigheden spelen een rol bij de aanvoer, verspreiding, vorming en verwijdering van pollutanten. Ruimtelijk beleid heeft een impact op deze sectoren, vooral door het locatiebeleid. Indien industrie, transport, landbouw en handel/diensten dichtbij dichtbevolkte woonomgevingen gelegen zijn, zal de concentratie schadelijke emissies hier hoger zijn. Niet alleen de effectieve emissies (hoe intensief de vervuulende activiteiten plaatsvinden en hoe vervuulend ze effectief zijn), maar ook de locatie ervan beïnvloedt de luchtkwaliteit van een gebied.

Targets

De Europese Green Deal streeft tegen 2050 naar ‘een wereld waarin verontreiniging wordt teruggedrongen tot een niveau dat niet langer schadelijk is voor de menselijke gezondheid en natuurlijke ecosystemen’²³.

Doelstelling 2030

Allereerst zijn er de richtlijnen die normen vastleggen m.b.t. luchtkwaliteit, hetzij richtlijnen 2008/50/EG²⁴ en 2004/107/EG²⁵. Het doel van de richtlijnen is om **luchtervuiling in Europa terug te dringen** en stelt daarbij eisen aan **concentraties van bepaalde stoffen**.

Naast de richtlijnen m.b.t. normen zijn er emissieplafondrichtlijnen of NEC-richtlijn (National Emission Ceilings). De eerste werd gepubliceerd in 2001 (2001/81/EG) en definieerde emissieplafonds voor verschillende pollutanten die vanaf 2010 niet meer overschreden mochten worden. Eind 2016 trad de herziene NEC-richtlijn in werking (2016/2284/EU). De NEC-richtlijn bevat doelstellingen voor 2020 en 2030 die geformuleerd zijn als relatieve reducties ten opzichte van de emissies in 2005. Zo worden reducties van 59% en 39% voor respectievelijk NO_x en PM_{2,5} tegen 2030 beoogd.

Ter uitvoering van de Europese richtlijnen (2008/50/EG artikel 23 en 2016/2284 artikel 6) heeft de Vlaamse regering op 25 oktober 2019 het Luchtbeleidsplan 2030 goedgekeurd. Het Luchtbeleidsplan 2030 wil tegen 2030 **‘de gezondheidsimpact van luchtverontreiniging halveren ten opzichte van 2005’**. Hierbij worden enerzijds het aantal vroegtijdige sterfgevallen door langdurige blootstelling aan PM_{2,5} als indicator wordt gebruikt en anderzijds de NO₂-concentratie.²⁶

Deze richtlijnen, anders dan de luchtkwaliteitswaarden van de WGO, zijn concentraties van bepaalde stoffen die louter een realistische verbetering van de waarden betekenen. De richtlijnen zijn geen concentraties die geen gezondheidsimpact meer inhouden.

Doelstelling 2050

In het Vlaams Luchtbeleidsplan 2030 worden lange termijn doelstellingen opgesteld tegen 2050. Hierin wordt als doel opgesteld om **“luchtervuiling door antropogene bronnen, zoals industrie, landbouw en verkeer, drastisch terugdringen. Hierbij wordt ernaar gestreefd dat de luchtkwaliteit in Vlaanderen geen significante negatieve invloed heeft op de gezondheid van haar bewoners, zoals die door de WGO ingeschat wordt”**.

De beleidsdoelstelling voor Vlaanderen tegen 2050 komen neer op de waarden van verschillende schadelijke stoffen in de lucht die niet langer schadelijk zijn voor onze gezondheid die werden vastgelegd door de Wereldgezondheidsorganisatie.

²³ Europese Unie (2021). Europese Klimaatwet.

²⁴ Europees Parlement en Raad (2008). Richtlijn 2008/50/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa

²⁵ Europees Parlement en Raad (2004). Richtlijn 2004/107/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de arseen, cadmium, kwik, nikkel en polycyclische aromatische koolwaterstoffen in de lucht.

²⁶ Europees Parlement en Raad (2016). RICHTLIJN (EU) 2016/2284 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de vermindering van de nationale emissies van bepaalde luchtverontreinigende stoffen, tot wijziging van Richtlijn 2003/35/EG en tot intrekking van Richtlijn 2001/81/EG

Ook het **geluidsklimaat** is op vlak van milieukwaliteit een belangrijk gezondheidsaspect. Op locaties met een dicht wegnnet en een hoge bevolkingsdichtheid, kan omgevingslawaaï leiden tot heel wat overlast bij omwonenden. De bron van dit omgevingslawaaï kan ontstaan door (weg- spoor- en vlieg)verkeer, burenlawaai, industrie, toerisme, recreatie, landbouwactiviteiten.... Er zijn drie typen ruimtelijke maatregelen om het geluidsklimaat te verbeteren waar het BRV mogelijk uitspraken over doet:

- Maatregelen bij de bron: minder geluid produceren
- Overdrachtsmaatregelen: geluid verminderen door ingrepen te doen om te verspreiding of voortplanting van geluid te beperken
- Maatregelen bij de ontvanger: maatregelen op de plek waar het geluid gehoord kan worden en als hinderlijk kan worden ervaren

Targets

De Europese richtlijn omgevingslawaaï (2002/49/EG)²⁷ heeft tot doel in Europa een gemeenschappelijke aanpak in te voeren om schadelijke effecten van blootstelling aan omgevingslawaaï:

- te vermijden;
- te voorkomen;
- of te verminderen.

Het uiteindelijke doel is dat (1) de leefbaarheid van de bevolking verhoogt, (2) de hinderbeleving verbetert en (3) gezondheidseffecten als gevolg van blootstelling aan hoge geluidsniveaus dalen en daarmee ook de maatschappelijke kosten ervan.

In uitvoering van de Europese richtlijn omgevingslawaaï worden op Vlaams niveau elke 5 jaar strategische geluidsbelastingskaarten en geluidsactieplannen opgemaakt voor belangrijke wegen en spoorwegen, voor de omgeving van de nationale luchthaven en voor agglomeraties met meer dan 100.000 inwoners. Op heden lopen de Geluidsactieplannen 2025-2029 voor belangrijke wegen en voor belangrijke spoorwegen.

Doelstelling 2050

Op lange termijn (2050) wenst de Vlaamse overheid het omgevingslawaaï drastisch terug te dringen. Het Geluidsactieplan 2019-2023 stelde **het doel om te streven naar geluidskwaliteit in Vlaanderen dat geen significante negatieve invloed heeft op de gezondheid van haar bewoners. Meer nog, de ambitie is er om een leefomgeving te creëren die een positieve invloed heeft op de gezondheid en die gezond gedrag stimuleert.** De aanbevelingen van de Wereldgezondheidsorganisatie van oktober 2018 zijn daarbij richtinggevend.²⁸ Verder heeft de Vlaamse overheid ook de ambitie om de geluidskwaliteit te behouden waar die nog goed is, of een aangename geluidskwaliteit te creëren waar dat mogelijk en opportuun is.

²⁷ Europees Parlement en Raad (2002). Richtlijn 2002/49/EG van het Europees PARLEMENT EN DE RAAD van 25 juni 2002 inzake de evaluatie en de beheersing van omgevingslawaaï

²⁸ Departement Omgeving & Agentschap Wegen en Verkeer. (2019). Geluidsactieplan 2019-2023 voor belangrijke wegen.

Leefkwaliteit - groen in de leefomgeving

Op vlak van bevorderende **leefkwaliteit** is het moeilijker om een strategische beoordeling te leveren, gelijkaardig aan de andere thema's. Ruimtelijke aspecten die de gezondheid bevorderen qua leefkwaliteit zijn doorgaans moeilijk eenduidig te beoordelen, zeker op het abstractieniveau van het BRV. Een leefomgeving die uitnodigt om te bewegen, voor sociale cohesie zorgt, bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen en diensten biedt zijn aspecten die bijdragen tot de algemene gezondheid, maar moeilijk meetbaar. Daarenboven zijn er geen duidelijke kwantitatieve doelstellingen, waarden en normen voor be-

paald. Daarom beoordelen we uitsluitend de impact van het BRV op de aanwezigheid van groen in de leefomgeving. De aanwezigheid van groen komt niet alleen het klimaat ten goede, maar draagt ook bij tot de mentale en fysieke gezondheid van mensen. De nabijheid van groen faciliteert onder meer een actievere levensstijl, luwteplekken en mogelijkheden voor recreatie en ontspanning. De Vlaamse groennorm stelt een duidelijke target voor groen in de leefomgeving voorop, waardoor we een kwalitatieve toetsing kunnen doen van de impact van het BRV.

Targets

De **Europese Natuurherstelwet** stelt dat **elke lidstaat vanaf 2031 een stijgend oppervlakte aan stedelijk groen en boomkroonbedekking moet hebben**. De nieuwe groennorm geeft uitvoering aan deze doelstellingen, door in te zetten op groen in stedelijke omgevingen en 30% klimaatgroen als streefdoel te stellen.

Departement Zorg maakte de eerste Gezondheidsdoelstelling Milieugezondheid op en nam onder het thema leefomgevingskwaliteit de groennorm op als doelstelling, net als de WHO doelstellingen rond lucht- en geluidskwaliteit. De overkoepelende doelstelling rond het thema leefomgevingskwaliteit luidt: **"We streven naar de geluids- en luchtkwaliteitsdoelstellingen van de Wereldgezondheidsorganisatie en de groenregel 3/30/300"**.

In de kwalitatieve beoordeling van milieukwaliteit zal gekeken worden naar 1) of de productie van lucht- en geluidvervuiling zal verminderen en 2) of de blootstelling meer of minder gelokaliseerd is rond woonomgevingen, zorgomgevingen, schoolomgevingen, werkomgevingen en sportomgevingen. Er zal getracht worden de impact van het BRV op deze twee zaken te beoordelen.

Gezien projecten op zich dienen te voldoen aan de vigerende regelgeving en de vooropgestelde normen en richtlijnen zal de milieubeoordeling op strategisch niveau zich focussen op de elementen uit het beleids-

plan die bepalend kunnen zijn voor een verbetering/verslechtering van het lucht- en geluidsklimaat. De emissies van verontreinigde stoffen, geluidsemissies van hinderlijke inrichtingen vallen immers allen onder de vigerende wetgeving.

Het ruimtelijk beleid (op gewestelijk niveau) kan immers keuzes maken die de milieukwaliteit verbeteren (of verslechteren). Kenmerkend voor dit type milieubeoordeling is dat specifieke ruimtelijke locaties van ingrepen niet vastliggen en dat het studiegebied het volledige gewest kan beslaan.

4.6.2 Beoordelingskader

Subthema	Beoordelingscriteria	Indicatoren en targets
 Luchtkwaliteit	Wijzigingen in de blootstelling aan emissies van schadelijke stoffen en de daar bijhorende gezondheidshinder	Het aantal inwoners dat onder de waarden van de aanbevelingen rond luchtkwaliteit van het WGO woont (en dus niet langer schadelijk is voor de gezondheid)
 Geluidsklimaat	Wijzigingen in de blootstelling aan geluidshinder	Aantal inwoners dat geen negatieve impact op de gezondheid ervaart ten gevolge van het omgevingslawaaï, gebaseerd op de aanbevelingen van de WGO
 Groen in de leefomgeving	Wijzigingen in de nabijheid en toegankelijkheid van groen in de dichte en ruimere leefomgeving	Aantal inwoners die die in een omgeving leven die voldoet aan de Vlaamse groennorm (3-30-300 regel)

4.6.3 Relatie met andere thema's

Voor het thema “gezonde en veilige leefomgeving” zijn onder meer volgende relaties van belang:

- Relatie met het thema “mobiliteit en bereikbaarheid”: omdat verplaatsingsbehoeften, multimodale bereikbaarheid en de structuur van het transportnetwerk een invloed hebben op de luchtkwaliteit en het geluidsklimaat en de actieve verplaatsingsmogelijkheden
- Relatie met de thema's “biodiversiteit” en “water”: omdat er een duidelijke link is te leggen tussen de aanwezigheid en bereikbaarheid van groen(blauwe) structuur en menselijk welzijn en tussen water- en luchtkwaliteit en menselijke gezondheid.
- Relatie met thema “ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving omdat de omgeving en de inrichting ervan een impact kan hebben op gezonde keuzes die worden gemaakt, sociale cohesie, toegankelijkheid tot en bereikbaarheid van voorzieningen, ...
- Relatie met het thema “klimaat”: binnen het thema klimaat komt de impact van de luchtkwaliteit op het klimaat aan bod. Verder spitst het thema klimaat zich ook toe op hittestress, droogte en wateroverlast, wat gelinkt is aan gezondheid.
- Relatie met het thema “water”: De bereikbaarheid van groen(blauwe) structuur heeft een positieve impact op menselijk welzijn en waterkwaliteit beïnvloed de luchtkwaliteit en dus ook de menselijke gezondheid.

5 Samenstelling van het team van deskundigen

Het plan-MER voor het Beleidsplan Ruimte wordt in opdracht van het Departement Omgeving opgemaakt door een erkend MER-coördinator en een team van (erkende) MER-deskundigen. Annelies Anthierens, erkend coördinator en erkend MER-deskundige voor de disciplines landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie en mens ruimte zal als MER-coördinator voor dit plan-MER optreden.

Tabel 5.1 - Team van erkende MER-deskundigen

Deskundige	Rol, discipline	Erkenningsnummer	Handtekening
Annelies Anthierens	MER-coördinator	LNE/ERK/MERCO/2019/00 018	

De beoordeling zal uitgewerkt worden door Maxime Le Roy, Catherina Vanschoenwinkel en Eva Jacobs.

De bewaking van de kwaliteit en nood aan bijkomende MER expertise wordt door MER-Coördinator bewaakt. Volgende experts worden geraadpleegd bij de opmaak van de beoordeling: Guy Geudens (biodiversiteit), Filip Lauryssen (water en klimaat), Rik Houthaeve (Ruimte), Jeroen Bastiaens (Mobiliteit).

6 Bijlagen

6.1 Bijlage 1 Afkortingen

BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
MER	Milieueffectenrapport (het product)
m.e.r	Milieueffectenrapportage (het proces)
SDG	Sustainable Development Goals
DABM	Decreet houdende Algemene Bepalingen inzake Milieubeleid
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
SBZ	Speciale Beschermingszone
RL	Richtlijn
OO	Openbaar Onderzoek
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
VLAREM	Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning

6.2 Bijlage 2 begrippenlijst

Polluent	Verontreinigende of vervuilende stof
(koolstof)sequestratie	De opslag van koolstof in de bodem
Stressor	Een chemische of biologische component, milieuconditie, externe stimulus of gebeurtenis die stress bij een organisme (bv. de mens) veroorzaakt.
Mina-raad	Milieu en Natuur Raad Vlaanderen: strategische advies raad voor het beleidsdomein Omgeving van de Vlaamse Overheid.
Groenblauwe netwerken	Een netwerk van waterlopen (blauw) en natuur (groen) dat de ecologische samenhang en de biodiversiteit verhoogt. Blauwgroene netwerken dragen bij tot de kwaliteit van de leefomgeving en helpt in de wapening tegen klimaatverandering.
Klimaatmitigatie	Klimaatmitigatie zijn maatregelen om de klimaatverandering te vertragen
Emissies	Een uitstoot, lozing
Klimaatadaptatie	Klimaatadaptatie betreft de aanpassing aan de klimaatverandering.
Milderen	verzachten
Vigerend	Geldend, van kracht zijn
Verordening	Verordeningen bevatten regels die direct gelden in alle lidstaten van de Europese Unie.
Ecotoop	Een klein uniform deeltje in een landschap
Passende beoordeling	Een passende beoordeling gaat na wat de omvang is van de impact van een plan of project en of die kan leiden tot 'betekenisvolle aantasting' van de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszones (Habitat- of Vogelrichtlijngebieden). Als de activiteit de realisatie van de Europese natuurdoelen onmogelijk maakt, of als de kans hiertoe bestaat, dan is er sprake van 'betekenisvolle aantasting'.
Captatie	Opvangen
Habitat	Woongebied van een organisme, bestaat uit de combinatie van biotische en abiotische factoren.
Multimodaal	Vervoer in een transportketen waarbij meerdere vervoermiddelen gebruikt worden
Modal shift	Betreft de verandering van vervoerswijze. Bijvoorbeeld in plaats van een verplaatsing met de auto, deze verplaatsing met de trein maken.

